

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η πρόκληση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων»

(2005/C 120/17)

Στις 20 Φεβρουαρίου 2004, ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κ. Prodi, ζήτησε εξ ονόματος της Επιτροπής την κατάρτιση διερευνητικής γνωμοδότησης από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή με θέμα: «Η πρόκληση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων».

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών κατάρτισε τη γνωμοδότησή του στις 20 Σεπτεμβρίου 2004 (εισηγητής: ο κ. VEVER — συνεισηγήτρια η κα FLORIO).

Κατά την 412η σύνοδο ολομέλειας της 27ης και 28ης Οκτωβρίου 2004 (συνεδρίαση της 27ης Οκτωβρίου 2004) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 105 ψήφους υπέρ, 3 ψήφους κατά και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Σύνοψη

1.1 Η Ευρώπη αντιμετωπίζει ολοένα και μεγαλύτερες προκλήσεις σε ό,τι αφορά την ανταγωνιστικότητα, και υφίσταται τις πιέσεις αφενός των μεγάλων βιομηχανικών εταιρών της και, αφετέρου, των αναδυόμενων οικονομιών με χαμηλό κόστος παραγωγής. Η κατάσταση αυτή συνυπάρχει με ένα συγκριτικό αναπτυξιακό έλλειμμα και σημαντική καθυστέρηση όσον αφορά τις επενδύσεις στην κατάρτιση, την έρευνα και τις νέες τεχνολογίες ενώ διευρύνει τις μετατοπίσεις των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων έναντι του διεθνούς ανταγωνισμού.

1.2 Η Ευρώπη διαθέτει ωστόσο ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα για τις επιχειρήσεις της μέσω του κοινωνικού της υποδείγματος που αξιοποιεί τις κοινωνικές σχέσεις:

- το διεθνές της εμπόριο μαρτυρεί την ισχυρή συμμετοχή της στην παγκοσμιοποίηση·
- η διευρυμένη εσωτερική αγορά της είναι σήμερα η πρώτη του κόσμου·
- η νομισματική της ένωση, αν και είναι ακόμη περιορισμένη, αποτελεί πρόοδο που δεν σημειώνεται αλλού·
- το εν εξελίξει πρόγραμμα της Λισσαβώνας περιλαμβάνει οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές μεταρρυθμίσεις που αποσκοπούν στη διαρκή ανανέωση της ανταγωνιστικότητάς της.

1.3 Ενώ ορισμένα από αυτά τα πλεονεκτήματα παραμένουν ακόμη περισσότερο τρέχουσες εξελίξεις παρά αμετάκλητα κερημένα, η Ευρώπη έχει και μειονεκτήματα που ζημιώνουν τις επιχειρήσεις της και συμβάλλουν στις σημερινές αρνητικές επιδόσεις της όσον αφορά την ανάπτυξη και την απασχόληση. Συγκεκριμένα:

- το νομικό και διοικητικό περιβάλλον στην Ευρώπη δεν στηρίζεται επαρκώς στο επιχειρηματικό πνεύμα·
- υπάρχουν πολλά εμπόδια εντός της ενιαίας αγοράς η οποία δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί·
- αναμένεται η εδραίωση μιας πραγματικά οικονομικής ένωσης, παρά τη νομισματική ένωση·

— οι καθυστερήσεις συσσωρεύονται ακόμη και όσον αφορά την εφαρμογή της στρατηγικής της Λισσαβώνας για τον ανταγωνισμό.

1.4 Για την ανάκαμψη της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων στην Ευρώπη, η ΕΟΚΕ επισημαίνει τέσσερις απαιτήσεις τις οποίες θεωρεί αλληλένδετες:

1.4.1 Πρώτη προτεραιότητα είναι η ανάκτηση της εμπιστοσύνης των οικονομικών παραγόντων, με τη βοήθεια:

- σαφέστερης εικόνας του ευρωπαϊκού σχεδίου στο σφαιρικό του περιβάλλον·
- απλούστευσης της νομοθεσίας, στο ευρωπαϊκό και στα εθνικά επίπεδα, με το άνοιγμα περισσότερων δυνατοτήτων επαγγελματικής αυτορύθμισης και από κοινού κοινωνικοεπαγγελματικής ρύθμισης·
- μέτρων που διευκολύνουν τη δημιουργία και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων — π.χ. επισφαλή κεφάλαια, επιμόρφωση των επιχειρηματιών, υπηρεσίες για τη στήριξη των ΜΜΕ·
- μεγαλύτερης στήριξης των ευρωπαϊκών καινοτόμων πρωτοβουλιών για τις επιχειρήσεις και της ενεργού συμμετοχής των άλλων κοινωνικοοικονομικών φορέων·
- περισσότερων προγραμμάτων κατάρτισης, επαγγελματικής εξειδίκευσης και επαγγελματικού αντιπροσανατολισμού των εργαζομένων, ιδίως των πιο ηλικιωμένων.

1.4.2 Άλλη προτεραιότητα είναι να διασφαλιστεί η ολοκλήρωση των βασικών διατάξεων της ενιαίας αγοράς, που δεν θα πρέπει να υπερβεί την ανταγωνιστική προθεσμία του 2010 που τέθηκε στη Λισσαβόνα — χωρίς ωστόσο να παραγνωρισθεί η μετέπειτα ανάγκη συνεχούς διατήρησής της. Τούτο προϋποθέτει:

- αυξημένη αυστηρότητα ως προς τη μεταφορά των διατάξεων, με περισσότερο υπεύθυνες κυβερνήσεις σε αυτόν τον τομέα. Οι ενισχύσεις της Ένωσης στα κράτη που δεν έχουν μεταφέρει τις διατάξεις θα μπορούσαν, εάν χρειαστεί, να επικεντρωθούν στην απορρόφηση των καθυστερήσεων της μεταφοράς των διατάξεων·

- αποφάσεις, που περιμένουν οι επιχειρήσεις εδώ και καιρό, για την κατάργηση της διπλής φορολόγησης, την απλοποίηση του ευρωπαϊκού συστήματος ΦΠΑ, τη δημιουργία απλού καταστατικού της ευρωπαϊκής εταιρείας ανοικτού στις ΜΜΕ, την αποδέσμευση του κοινοτικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας·
- ασφαλέστερη και ευκολότερη λειτουργία των συναλλαγών με ενισχυμένη διοικητική συνεργασία, κοινοτικούς ελέγχους της ενιαίας αγοράς, ενοποιημένα τελωνεία στα εξωτερικά σύνορα, καλύτερη αποτελεσματικότητα και συνεργασία των δημόσιων υπηρεσιών, που θα μπορούσε επίσης σε ορισμένες περιπτώσεις να δικαιολογήσει την προοπτική ανάπτυξης των κοινωφελών υπηρεσιών σε ευρωπαϊκή κλίμακα.

1.4.3 Η ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων συνεπάγεται επίσης την ανάπτυξη, μέσω μιας προσέγγισης που να είναι και αυτή συγχρονισμένη στην προθεσμία του 2010, μιας δυναμικής οικονομικής ένωσης, γύρω από το ευρώ, ικανής να υποκινήσει την ανάπτυξη και την απασχόληση, στηριζόμενη σε κατάλληλη νομοματική πολιτική, με:

- την σταδιακή και χωρίς αδικαιολόγητες καθυστερήσεις επέκταση της νομοματικής ένωσης στα νέα κράτη μέλη·
- την απαίτηση προηγούμενης και όχι εκ των υστέρων κοινοτικής γνώμης για τα οικονομικά νομοσχέδια των κρατών·
- την διαδικασία προσέγγισης των φορολογικών καθεστώτων υπό συνθήκες που να συμβιβάζονται με μία οικονομία ανοικτή στις ανταλλαγές, ελκυστική για τις επενδύσεις αλλά και με στόχο την κοινωνική συνοχή, ακόμη και μέσα από ενισχυμένες συνεργασίες εάν χρειαστεί·
- μέτρα που να στηρίζουν άμεσα την οικονομική ανάπτυξη και δραστηριότητα στην Ευρώπη: ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων δημόσιου/ ιδιωτικού τομέα για τη χρηματοδότηση νέων διευρωπαϊκών υποδομών στη διευρυμένη Ευρώπη, επιβεβαίωση μιας ευρωπαϊκής βιομηχανικής προσέγγισης που να συμβάλλει στην πραγματοποίηση επενδύσεων στις νέες τεχνολογίες, την έρευνα και την κατάρτιση και στον προσανατολισμό της πολιτικής ανταγωνισμού και της εμπορικής πολιτικής, κινητοποίηση των ευρωπαϊκών τεχνολογικών μέσων στα μεγάλα σχέδια κοινού στρατηγικού ενδιαφέροντος, συμπεριλαμβανομένου και του σχεδίου ασφάλειας·
- έναν ενισχυμένο και αναδιαρθρωμένο κοινοτικό προϋπολογισμό που να ανταποκρίνεται στις προτεραιότητες αυτής της κοινής οικονομικής πολιτικής.

1.4.4 Η εφαρμογή των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων της στρατηγικής της Λισαβώνας απαιτεί τέλος μεγαλύτερη αποφασιστικότητα και συνοχή:

- με την σαφέστερη αξιολόγηση και σύγκριση της πραγματικής πορείας των οικονομικών μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων (άνοιγμα των αγορών, πρόσβαση στις χρηματοδοτήσεις, ενίσχυση της έρευνας), των κοινωνικών μεταρρυθμίσεων (κατάρτιση, αγορά εργασίας, κοινωνική προστασία, επενδύσεις των επιχειρήσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο), των διοικητικών μεταρρυθμίσεων (μείωση των δημόσιων ελλειμμάτων, απλοποίηση των ρυθμίσεων) και των περιβαλλοντικών μεταρρυθμίσεων·
- με τη διασφάλιση καλύτερου συντονισμού αυτών των μεταρρυθμίσεων σε συνάρτηση κυρίως με τον προγραμματισμένο στόχο της ανταγωνιστικότητας, με μεγαλύτερη συμμετοχή των κοινοτικών θεσμικών οργάνων και με την απλούστευση των διαδικασιών συντονισμού·
- με την καλύτερη αξιοποίηση του ρόλου των κοινωνικών εταίρων για το σχεδιασμό, την εφαρμογή και την πλαισίωση των μεταρρυθμίσεων, καθώς και για την ελκυστικότητα των επενδύσεων.

1.5 Τέλος, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι οι ελλείψεις ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων αποτελούν το τμήμα που καταβάλλεται σήμερα για μία Ευρώπη με ανεπαρκή δραστηριότητα, αναποφάσιστη και δυσπροσάρμοστη στις διεθνείς μεταβολές, που δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί σε πολλούς τομείς και η οποία υστερεί στον τομέα των μεταρρυθμίσεων αξιοποιώντας με εξαιρετικά ανεπαρκή, συχνά διστακτικό και ενίοτε ασυνεπή και, ως εκ τούτου, αντιπαραγωγικό τρόπο τα πλεονεκτήματά της. Για την αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης απαιτείται περισσότερο στοχοθετημένη και συνεκτική δράση. Για την επίτευξη τούτου πρέπει να υιοθετηθεί μια πιο καθοριστική αναπτυξιακή προσέγγιση, ενεργοποιώντας τους οικονομικούς φορείς τόσο της ζήτησης όσο και της προσφοράς, εντός μιας περισσότερο ευέλικτης και αποδοτικής ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει όλως ιδιαιτέρως την πρόσκληση της τελευταίας εαρινής συνόδου για την προώθηση νέων εταιρικών σχέσεων για τη μεταρρύθμιση, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, προκειμένου να συνεργαστούν στενότερα οι κοινωνικοί εταίροι. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την αναγκαιότητα να τηρηθεί η προθεσμία του 2010, που πρέπει να περιλαμβάνει τόσο την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων της Λισαβώνας όσο και την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς και την υλοποίηση μιας πραγματικής οικονομικής ένωσης, με βάση την εμπειρία της νομοματικής ένωσης, με την πλήρη ενσωμάτωση των απαιτήσεων της βιώσιμης ανάπτυξης.

2. Εισαγωγή

2.1 Η παρούσα γνωμοδότηση καταρτίστηκε βάσει της αίτησης για διερευνητική γνωμοδότηση του Προέδρου της Επιτροπής κ. Romano PRODI, ο οποίος στις 20 Φεβρουαρίου 2004 ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να του υποβάλει τις αναλύσεις και τις συστάσεις της για τα προβλήματα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων σχετικά με την ανταγωνιστικότητα. Πρόκειται κυρίως για τον εντοπισμό των σημαντικότερων δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις, των εμποδίων που δημιουργούνται στο περιβάλλον που λειτουργούν, καθώς και των εναλλακτικών προτάσεων για την αντιμετώπισή τους, στο πλαίσιο του δικού μας κοινωνικού προτύπου.

2.2 Σε πολλές πρόσφατες αναλύσεις, όπως η έκθεση Sapir του Ιουλίου 2003, επισημαίνεται η όλο και μεγαλύτερη πρόκληση που αποτελεί η ανταγωνιστικότητα για την Ευρώπη, που υφίσταται τις πιέσεις αφενός των μεγάλων βιομηχανικών εταιρών της (Ηνωμένων Πολιτειών και Ιαπωνίας) και, αφετέρου, των αναδυόμενων οικονομιών (Ινδία, Κίνα) με χαμηλό κόστος παραγωγής που υιοθετούν ολοένα και περισσότερο τις νέες τεχνολογίες και επενδύουν στην κατάρτιση, στην εκπαίδευση και στις υποδομές. Τα δεδομένα (π.χ. εξαγωγές, ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, εξέλιξη των κερδών των επιχειρήσεων...) δείχνουν ότι η ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας και της συντριπτικής πλειοψηφίας των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων είναι υψηλή. Ωστόσο, πολλοί δείκτες είναι ανησυχητικοί: χαμηλή ανάπτυξη, μη ικανοποιητικό επίπεδο επενδύσεων και ζήτησης, ποσοτική και μερικές φορές ποιοτική (προσωρινότητα) επιδείνωση της απασχόλησης, κλείσιμο ευρωπαϊκών παραγωγικών μονάδων, έξοδος ερευνητών, αύξηση των δημόσιων ελλειμμάτων, αυξανόμενο κόστος της κοινωνικής προστασίας, και επιτάχυνση της δημογραφικής γήρανσης που θέτουν οξεία προβλήματα όσον αφορά τη χρηματοδότηση.

2.3 Για να αντισταθμιστεί το υψηλό κόστος της εργασίας στην Ευρώπη (εργασία, φόροι, ρυθμίσεις), πολλές επιχειρήσεις αποφασίζουν να προχωρήσουν στην αυτοματοποίηση (παραγωγής, διαχείρισης) ή σε μερικές ή ολικές και σημαντικές μετεγκαταστάσεις επιχειρήσεων σε τρίτες φθηνές χώρες με λιγότερες ρυθμίσεις ιδίως στις αναδυόμενες οικονομίες.

2.4 Θα ήταν ασφαλώς άωφο να εναντιωθούμε με αυταρχικά μέτρα σε αυτές τις στρατηγικές. Η ευρωπαϊκή οικονομία έχει εισχωρήσει σε μια ολοένα και περισσότερο παγκοσμιοποιημένη οικονομία, της οποίας αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα. Η διαδικασία αυτή είναι αμετάκλητη και μπορεί ακόμη και να συμβάλει τόσο στην ανάπτυξη των διαφόρων χωρών που συμμετέχουν σε αυτή όσο και στη διεθνή σταθερότητα, στο μέτρο που πλαισιώνεται επαρκώς για να δημιουργήσει αληθινή οικονομική και κοινωνική πρόοδο.

2.5 Δεδομένων αυτών των γενικών προϋποθέσεων, διαγράφονται οι ακόλουθες απαιτήσεις:

2.5.1 Είναι περισσότερο απαραίτητο από ποτέ να πλαισιωθεί η παγκοσμιοποίηση με αποτελεσματικότερους και δικαιότερους διεθνείς κανόνες. Η πρόκληση της ανταγωνιστικότητας δεν θα μπορούσε κατά κανένα τρόπο να λάβει τη μορφή μιας ανεξέλεγκτης εξέλιξης που ωθεί σε υπερβολική μείωση του κόστους, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι συνθήκες υγείας, ασφάλειας και κοινωνικής πρόόδου, ισόρροπης και βιώσιμης ανάπτυξης, προστασίας του περιβάλλοντος. Αντιθέτως, η πρόκληση της ανταγωνιστικότητας πρέπει να τοποθετηθεί σε ένα διεθνώς αναγνωρισμένο πλαίσιο αναφοράς, που να περιλαμβάνει τις ελάχιστες συνθήκες που αφορούν τον ανταγωνισμό, την ασφάλεια, την ποιότητα, τα κοινωνικά δικαιώματα, το περιβάλλον. Αυτό συνεπάγεται και την ενεργό παρέμβαση των διεθνών ρυθμιστικών και αναπτυξιακών οργάνων (Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, Παγκόσμια Τράπεζα, Διεθνής Οργάνωση Εργασίας) που σήμερα είναι ανεπαρκώς αποτελεσματικά και παραμένουν υπερβολικά κλειστά μεταξύ τους και για ορισμένους ελάχιστους διαφανή

και συμμετοχικά στον τρόπο λειτουργίας τους. Για το σκοπό αυτό, η ΕΟΚΕ ζήτησε και κατόπιν σήριξε την ατζέντα του ΠΟΕ της DoHa, ανησυχώντας ωστόσο για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζονται όσον αφορά την πρόοδο των διαπραγματεύσεων.

2.5.2 Επείγει επίσης να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης έναντι του ανταγωνισμού, υπό συνθήκες που να διασφαλίζουν την οικονομική και κοινωνική της ανάπτυξη, τη συνοχή της, τις θέσεις εργασίας, το περιβάλλον της: τούτο συνεπάγεται, στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού υποδείγματος κοινωνικών σχέσεων, την καλύτερη αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, και την εξάλειψη των μειονεκτημάτων τους, ή την μείωσή τους μέσω καλύτερης ποιότητας και μεγαλύτερης παραγωγικότητας όταν διαρθρωτικά αυτό είναι αδύνατο (όπως οι διαφορές του κόστους του εργατικού δυναμικού μεταξύ της Ευρώπης και των αναπτυσσόμενων χωρών).

2.5.3 Δεν θεωρείται ρεαλιστικό ούτε σκόπιμο να εμπλακεί η Ευρωπαϊκή Ένωση σε ανταγωνισμό τιμών και κόστους με οικονομίες που είναι σαφές ότι είναι λιγότερο αναπτυγμένες, εφόσον η Ευρώπη δεν μπορεί να αντισταθμίσει τη διαφορά με υψηλότερη ανταγωνιστικότητα. Η Ευρωπαϊκή οικονομία δεν έχει συνεπώς άλλη επιλογή από το να προοδεύει συνεχώς και να ανταποκρίνεται στην πρόκληση της ανταγωνιστικότητας ενισχύοντας κυρίως την παραγωγικότητά της, τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά, καθώς και την ικανότητα καινοτομίας κυρίως στον τεχνολογικό τομέα. Τούτο συνεπάγεται ανάλογη αύξηση των επενδύσεων σε ανθρώπινο, τεχνολογικό, βιομηχανικό και οικονομικό δυναμικό.

3. Τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων

3.1 Η δυναμική συμμετοχή στην παγκοσμιοποίηση

3.1.1 Η Ευρώπη αποτελεί σήμερα κεντρικό εμπορικό εταίρο παγκοσμίως, τον μεγαλύτερο εισαγωγέα και εξαγωγέα σε παγκόσμια κλίμακα. Οι επιχειρήσεις της διατηρούν την ανταγωνιστικότητά τους κατά τις εξαγωγές και έναντι του διεθνούς ανταγωνισμού πραγματοποιώντας κέρδη παραγωγικότητας για να βελτιστοποιήσουν τις δαπάνες τους, συμπεριλαμβανομένων των μισθολογικών δαπανών, εξασφαλίζοντας την ποιότητα των προϊόντων τους και των υπηρεσιών τους, καινοτομώντας για την καλύτερη προσαρμογή τους στις αγορές. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνουν να είναι παρούσες στους περισσότερους τομείς οικονομικής δραστηριότητας και συγκεκριμένα:

- στον γεωργικό τομέα ειδών διατροφής, όπου τοποθετούνται στην πρώτη σειρά των εμπορικών ανταλλαγών·
- στις κύριες βιομηχανίες — δηλαδή αυτοκινητοβιομηχανία, διαστημική βιομηχανία, χημεία, κατασκευές, δημόσια έργα, τηλεπικοινωνίες κλπ — όπου οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις συγκαταλέγονται επίσης μεταξύ των πιο αποδοτικών·
- στις δραστηριότητες παραγωγής και διανομής ενέργειας — πετρέλαιο, πυρηνικός τομέας, αέριο, εναλλακτικές πηγές ενέργειας — και στις τεχνολογίες του περιβάλλοντος·

— στις υπηρεσίες, όπου οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις βρίσκονται συχνά στην πρώτη θέση παγκοσμίως — εμπόριο, οικονομικά, ασφάλειες, μεταφορές, σχεδιασμός, λογισμικά, τουρισμός, υγεία κλπ.

3.1.2 Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις πραγματοποιούν μεγάλες επενδύσεις ανά τον κόσμο, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη πολλών περιφερειών του κόσμου, και συγκεκριμένα στις αναδυόμενες οικονομίες της Ασίας. Οι οικονομίες αυτές είναι ανταγωνιστικές προς την Ευρώπη σε πολλούς τομείς, αλλά αποτελούν επίσης απαραίτητους βιομηχανικούς και εμπορικούς εταίρους για την ευρωπαϊκή οικονομία και τις επιχειρήσεις της, τόσο ως προμηθευτές όσο και ως εταίροι, διανομείς, υπεργολάβοι και πελάτες.

3.1.3 Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, ακριβώς λόγω του πολύ σημαντικού ρόλου που διαδραματίζουν στις αναπτυσσόμενες χώρες, θα έπρεπε να αποτελέσουν παράδειγμα για την ανάπτυξη των κοινωνικών κανόνων στις χώρες αυτές, κυρίως σε ό,τι αφορά την εφαρμογή των θεμελιωδών δικαιωμάτων που όρισε η ΔΟΕ. Η ΕΟΚΕ θα εξακολουθήσει να αναλαμβάνει δεσμεύσεις και να συμμετέχει σε πρωτοβουλίες προκειμένου να θέσει σε ενέργεια τον απαραίτητο αυτό συνυπολογισμό της κοινωνικής διάστασης στις διεθνείς συναλλαγές.

3.1.4 Η Ευρωπαϊκή Ένωση στηρίζει το εμπόριο και τις διεθνείς επενδύσεις των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων και υπερασπίζεται γενικά, μέσω της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τα συμφέροντά τους κατά τις διεθνείς διαπραγματεύσεις, ιδιαίτερος στο πλαίσιο του ΠΟΕ.

3.2 Η μεγάλη ηπειρωτική αγορά

3.2.1 Η ενιαία αγορά είναι το πρώτο πλεονέκτημα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, και βασίζεται σε κοινούς κανόνες με γενική αρχή την αμοιβαία αναγνώριση, ενώ συμπληρώνεται από πολλές εναρμονίσεις μέσω των περίπου 1 500 οδηγιών, 300 κανονισμών και 20 000 σχεδόν κοινών κανόνων από όπου και προέρχεται το μεγαλύτερο τμήμα της νομοθεσίας για τις επιχειρηματικές δραστηριότητες. Η προβολή των οικονομικών πλεονεκτημάτων και των πλεονεκτημάτων από πλευράς απασχόλησης, που τονιζόταν ήδη στην έκθεση Cecchini περί τα τέλη της δεκαετίας του 80, παραμένει επίκαιρη — έστω και αν οι στόχοι της έκθεσης αυτής δεν υλοποιήθηκαν πλήρως με τη λήξη της προθεσμίας το 1992 λόγω της ασταθούς οικονομικής συγκυρίας καθώς και λόγω μη ολοκλήρωσης του κοινοτικού προγράμματος.

3.2.2 Αυτή η εσωτερική ευρωπαϊκή αγορά είναι σήμερα πρώτη στον κόσμο, με 25 κράτη μέλη, σε στενή σύνδεση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες όπως η Ελβετία και η Νορβηγία, και με την προοπτική περαιτέρω διεύρυνσης. Πάνω από μισό δισεκατομμύριο ευρωπαίοι είναι ενωμένοι στην ίδια μεγάλη εσωτερική αγορά, που έχει μεγαλύτερες διαστάσεις από την αμερικανική ή την κινεζική αγορά.

Αυτή η αξιόλογη διαπίστωση θα πρέπει να επισημανθεί περισσότερο στους Ευρωπαίους.

3.2.3 Συμβάλλοντας πάντοτε στη συνοχή της Ευρώπης, οι ελευθερίες αυτές επέτρεψαν στις επιχειρήσεις να αναπτύξουν τις συναλλαγές τους αλλά και συνεργασίες, αναδιарθρώσεις και συγχωνεύσεις, παρέχοντας σε ορισμένες από αυτές διεθνή διάσταση. Οι ΜΜΕ επωφελήθηκαν και αυτές από τις ευρωπαϊκές υπεργολαβίες, όπως με την κατάργηση των ενδοκοινοτικών διατυπώσεων. Αναπτύχθηκαν υποδομές με τα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών, ενέργειας και τηλεπικοινωνιών. Μεγάλα βιομηχανικά προγράμματα (Airbus, Διαστημική Υπηρεσία) τόνωσαν την έρευνα και την καινοτομία των επιχειρήσεων όλων των διαστάσεων. Πέρα από την απασχόληση, η μεγάλη αγορά στήριξε την κινητικότητα κεφαλαίων, ερευνητών, σπουδαστών — πάνω από ένα εκατομμύριο επωφελήθηκαν από το πρόγραμμα Erasmus.

3.2.4 Αναφέρεται επίσης το υπό εξέλιξη ή πραγματοποιηθέν άνοιγμα των δημόσιων μονοπωλίων που προϋπήρχαν της ενιαίας αγοράς, μετά από πολλές οδηγίες που αφορούσαν τις μεταφορές, την ενέργεια, τα ταχυδρομεία κ.τ.λ. Με τον τρόπο αυτό, η Επιτροπή μεριμνά με τον κατάλληλο τρόπο να μην θέσει σε αμφισβήτηση την έννοια των κοινωφελών υπηρεσιών, που αποτελεί διαρθρωτικό στοιχείο της ευρωπαϊκής μεθόδου οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, πέραν των απαραίτητων ανοιγμάτων που συνδέονται με τις επιταγές της ενιαίας αγοράς.

3.3 Η νομισματική ένωση

3.3.1 Η μετάβαση στο ευρώ υπήρξε η σημαντικότερη φάση της ενιαίας αγοράς και μείζων πρόδος για την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων. Με τη δημιουργία ενός ενιαίου νομίσματος ήδη για τα δώδεκα κράτη μέλη, που συγκεντρώνουν 300 εκατομμύρια Ευρωπαίους, το ευρώ εξάλειψε κάθε συναλλαγματικό κίνδυνο στη ευρωζώνη, εξουδετέρωσε το κόστος συναλλαγής στις ανταλλαγές, και εξασφάλισε συνεχή διαφάνεια των οικονομικών δεδομένων. Είναι επίσης ένα νόμισμα διεθνών διαστάσεων. Και εάν η σημερινή του υπερτίμηση έναντι του δολαρίου ζημιώνει τις εξαγωγές — διευκολύνοντας ωστόσο τις εισαγωγές, κυρίως του πετρελαίου και των πρώτων υλών — η μέχρι προ ολίγων ετών αντίστροφη συναλλαγματική σχέση θα συνεχίσει να εξελίσσεται στο μέλλον.

3.3.2 Αυτή η νομισματική ένωση, που δεν έχει προηγούμενο σήμερα στον κόσμο, κατέδειξε την ικανότητα της Ευρώπης να φέρει σε πέρας ένα μεγάλο καινοτόμο και προτρεπτικό σχέδιο, με μείζονες συνέπειες για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις της. Ενίσχυσε σημαντικά την προς τα έξω προβολή της Ευρώπης και εδραίωσε τη διαπραγματευτική της θέση διεθνώς προς όφελος των επιχειρήσεων.

3.3.3 Το σύμφωνο ανάπτυξης και σταθερότητας που συνοδεύει το ευρώ επιδιώκει ένα ελάχιστο οικονομικής σύγκλισης με κανόνες που περιορίζουν τα δημόσια ελλείμματα και τον πληθωρισμό. Εξασφαλίζει καλύτερες δυνατότητες πρόβλεψης για τις επιχειρήσεις σε ένα σταθερό πλαίσιο που ευνοεί την ανταγωνιστικότητά τους. Αποτελεί επίσης το πρώτο βήμα για την πραγματικά ολοκληρωμένη οικονομική ένωση. Είναι πράγματι σαφές ότι δεν μπορεί να υπάρξει βιώσιμη νομισματική ένωση χωρίς επιπλέον πρόοδο, που να αφορά συγκεκριμένα την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, η οποία συνιστά σημαντική πτυχή της στρατηγικής της Λισσαβώνας.

3.4 Η φιλοδοξία της Λισσαβώνας για μεταρρύθμιση

3.4.1 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας τον Μάρτιο του 2002, αποφάσισε, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο, να προβεί σε ένα ευρύ πρόγραμμα οικονομικών, κοινωνικών και διοικητικών μεταρρυθμίσεων προκειμένου να καταστεί η Ευρώπη έως το 2010 η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης ανά την υφήλιο, ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή. Η στρατηγική αυτή παρέχει στην ευρωπαϊκή οικονομία τον χάρτη πορείας για να ενώσει τις δυνάμεις της έναντι της παγκοσμιοποίησης, σε μια ανταγωνιστικότερη Ευρώπη.

3.4.2 Οι μεταρρυθμίσεις είναι σωστές και συνδέονται με τις προκλήσεις της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων. Αποσκοπούν συνεπώς:

- σε ευκολότερη πρόσβαση στις χρηματοδοτήσεις, συμπεριλαμβανομένων των κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου, κυρίως για τις ΜΜΕ και τις καινοτόμες επιχειρήσεις·
- σε μείωση της φορολογικής πίεσης επί της εργασίας και μάλιστα της χαμηλής εξειδίκευσης και πενιχρά αμειβόμενης εργασίας, προκειμένου το κόστος της να καταστεί λιγότερο αποτρεπτικό·
- στη μείωση των δημοσίων ελλειμμάτων, που συμβάλλει στη σταθερότητα των τιμών και στις φορολογικές ελαφρύνσεις·
- στην τόνωση της διαδικασίας καινοτομίας, από την οποία εξαρτάται η τεχνολογική ικανότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων·
- στην προσαρμογή της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, ούτως ώστε να υπάρχει καλύτερη ανταπόκριση των νέων οικονομικών, τεχνολογικών και επαγγελματικών δεδομένων·
- στον εκσυγχρονισμό της αγοράς εργασίας ώστε να διευκολυνθεί η καλύτερη προσαρμογή της προσφοράς και της ζήτησης θέσεων εργασίας, σε υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης, στη

βελτίωση της ποιότητας και των συνθηκών εργασίας και στην εντατικότερη χρήση του εξοπλισμού για την αύξηση της παραγωγικότητας·

- στην αποτελεσματικότητα και τη βιωσιμότητα της κοινωνικής προστασίας, έναντι των προβλημάτων που θέτει η αύξηση των δαπανών και κυρίως η δημογραφική γήρανση·
- στην απλοποίηση των ρυθμίσεων τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο·
- και, μετά τη σύνοδο κορυφής του Göteborg, τον Ιούνιο του 2001, στην καλύτερη ολοκλήρωση της προστασίας του περιβάλλοντος και των απαιτήσεων της αειφόρου ανάπτυξης.

3.4.3 Οι μέθοδοι της στρατηγικής της Λισσαβώνας είναι επίσης ορθές, με:

- ένα νέο χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης της ενιαίας αγοράς, με ενδιάμεσα στάδια·
- την ετήσια αξιολόγηση κατά τα εαρινά ευρωπαϊκά συμβούλια·
- την «ανοικτή μέθοδο συντονισμού» επί των κοινών στόχων, και την αξιοποίηση των βέλτιστων πρακτικών·
- πρωταρχικό ρόλο στον ιδιωτικό τομέα και στις εταιρικές σχέσεις των δημόσιων αρχών με την κοινωνία των πολιτών·
- την προβολή του διαλόγου μεταξύ των κοινωνικών εταίρων.

3.4.4 Η στρατηγική της Λισσαβώνας έχει ήδη δώσει τα πρώτα θετικά αποτελέσματα:

- συνειδητοποίηση της ανάγκης των μεταρρυθμίσεων, πέρα από τους παραδοσιακούς διαχωρισμούς·
- ταχεία διάδοση των τεχνολογιών της πληροφορίας και των καινοτόμων διαδικασιών·
- περισσότερες ενισχύσεις για τη δημιουργία επιχειρήσεων και για τη χρηματοδότηση των ΜΜΕ·
- καλύτερη μέριμνα για την αειφόρο ανάπτυξη με μέτρα που αυξάνουν την αποτελεσματικότητα των δημοσίων υπηρεσιών ενώ ταυτόχρονα μειώνουν τα δημόσια ελλείμματα, εδραίωνουν την κοινωνική προστασία ενώ ταυτόχρονα εξισορροπούν τους λογαριασμούς, θεσπίζουν νομοθετικές διατάξεις και εισάγουν ενεργειακές και βιομηχανικές τεχνολογίες που προστατεύουν καλύτερα το περιβάλλον·
- συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στις κοινωνικές μεταρρυθμίσεις·
- μέτρα νομοθετικής και διοικητικής απλούστευσης, έστω και περιορισμένης εμβέλειας.

3.4.5 Η φιλοδοξία για ανταγωνιστικότητα της στρατηγικής της Λισσαβώνας δεν μπορεί να υλοποιηθεί χωρίς την ανανέωση του θεσμικού πλαισίου της Ένωσης. Αυτή ήταν η αποστολή της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης, η καινοτόμος σύνθεση της οποίας συνέδεσε τους εκπροσώπους των κρατών μελών και των θεσμικών οργάνων της Ένωσης με τους εκπροσώπους των υποψήφιων χωρών, των εθνικών κοινοβουλίων και με τους παρατηρητές της κοινωνίας των πολιτών. Η Συνέλευση πρότεινε την τροποποίηση των συνθηκών ώστε να επιτευχθεί ένα θεσμικό πλαίσιο εκσυγχρονισμένο, απλοποιημένο, καλύτερα προσαρμοσμένο στην ευρεία κλίμακα διεύρυνση, περισσότερο ευανάγνωστο και ελκυστικό για την κοινή γνώμη. Πρόκειται επίσης για την καταχώριση στη Συνθήκη των ιδιαίτερων αξιών του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου όπου η αναζήτηση της ανταγωνιστικότητας συμβαδίζει με την αξιοποίηση της απασχόλησης και της κοινωνικής πρόοδου. Μεταξύ των στόχων της Ένωσης, η νέα Συνθήκη που υιοθέτησαν οι 25 τον Ιούνιο του 2004 αναφέρει συνεπώς μία πολύ ανταγωνιστική κοινωνική οικονομία της αγοράς, με στόχο την πλήρη απασχόληση και την κοινωνική πρόοδο, κι ένα υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος. Η ΕΟΚΕ στηρίζει την απαίτηση αυτή για σφαιρική συνοχή που να ενσωματώνει την ανταγωνιστικότητα στους άλλους στόχους ποιοτικής και κοινωνικής πρόοδου, διαπιστώνοντας ωστόσο ότι κάθε άλλο παρά έχει ικανοποιηθεί, λόγω των πολλών μειονεκτημάτων που εξακολουθεί να έχει η ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα.

4. Τα μειονεκτήματα της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων

4.1 Η ανεπαρκής στήριξη του επιχειρηματικού πνεύματος

4.1.1 Ενώ ορισμένα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της Ευρώπης αποτελούν περισσότερο τρέχουσες εξελίξεις παρά αμετάκλητα κερτιμένα, μειονεκτήματα ταλανίζουν την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων και συμβάλλουν στις σημερινές αρνητικές επιδόσεις σε ό,τι αφορά την ανάπτυξη και την απασχόληση.

4.1.2 Οι πρόσφατες συζητήσεις με θέμα την επιχειρηματικότητα που ακολούθησαν την παρουσίαση της Πράσινης Βίβλου από την Επιτροπή, επιβεβαίωσαν ότι οι επιχειρήσεις όλων των μεγεθών αντιμετωπίζουν στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες καθημερινά προβλήματα λόγω:

- της υπερβολικής πολυπλοκότητας των ρυθμίσεων, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικά επίπεδα·
- των συνήθως υψηλών φορολογικών και κοινωνικών επιβαρύνσεων·
- της δυσκολίας για την εξεύρεση χρηματοδοτήσεων·
- της ανεπαρκούς στήριξης όσων αναλαμβάνουν κινδύνους και του γεγονότος ότι συχνά απουσιάζει μία δεύτερη ευκαιρία όταν το πρώτο επιχειρηματικό σχέδιο απέτυχε·

— της έλλειψης αντιστοιχίας μεταξύ προσφοράς θέσεων απασχόλησης εκ μέρους των επιχειρήσεων και επαγγελματικών προσόντων.

4.1.3 Υπογραμμίζεται ακόμα το συγκριτικά χαμηλό ποσοστό απασχόλησης στην Ευρώπη, κυρίως σε σχέση με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Η κατάσταση αυτή επιδρά αρνητικά στην ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα, στο συνολικά υψηλό επίπεδο φορολογικών επιβαρύνσεων, καθώς και στην ισορροπία των καθεστώτων κοινωνικής προστασίας.

4.1.4 Επίσης, πολλοί επιχειρηματίες έχουν την αίσθηση ότι η Ένωση έχει την τάση να πολλαπλασιάζει τις εκθέσεις ανάλυσης για την ευρωπαϊκή καθυστέρηση όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα αντί να λαμβάνει μέτρα πραγματικά λειτουργικά που θα κατέληγαν σε απτά αποτελέσματα, όπως αντίθετα κάνουν οι κύριοι ανταγωνιστές μας, από τις Ηνωμένες Πολιτείες ως την Κίνα.

4.1.5 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι οι ίδιοι οι κοινωνικοί εταίροι βρίσκονται στην κατάλληλη θέση για να αναλαμβάνουν παρόμοιες λειτουργικές δράσεις που να στηρίζουν την ανταγωνιστικότητα και το επιχειρηματικό πνεύμα. Πολλά παραδείγματα επιβεβαιώνουν ότι διαδραματίζουν καθοριστικής σημασίας ρόλο προς αυτή την κατεύθυνση. Ο κινητήριος ρόλος των κοινωνικών εταίρων θα έπρεπε να επισημαίνεται περισσότερο στην Πράσινη Βίβλο της Επιτροπής.

4.1.6 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει επίσης ότι οι φορείς που λειτουργούν στο πλαίσιο της αποκαλούμενης «κοινωνικής οικονομίας» αντιμετωπίζουν πολύ συχνά τα ίδια εμπόδια με αυτά που απασχολούνται ανωτέρω, π.χ. σε σχέση με τη φορολογία, αλλά και μερικά άλλα όπως οι δημόσιες συμβάσεις και οι κανόνες για τον ανταγωνισμό. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η εφαρμογή ειδικών λύσεων θα τους επιτρέψει να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην οικονομία και την απασχόληση της ΕΕ.

4.2 Η παρατεινόμενη πολυπλοκότητα των φραγμών

4.2.1 Παρά την πρόοδο που σημειώθηκε, η ενιαία αγορά δεν έχει αναπτυχθεί επαρκώς σε πολλούς τομείς. Τούτο ισχύει κυρίως για τον τομέα των υπηρεσιών, που αποτελεί το 70 % της οικονομικής δραστηριότητας, αλλά όπου οι εναρμονίσεις όπως οι αμοιβαίες αναγνωρίσεις υπολείπονται σε μεγάλο βαθμό των αναγκών. Πολλές καθυστερήσεις σημειώνονται επίσης στο άνοιγμα του δημόσιου τομέα:

- φραγμοί που αφορούν τομείς όπου, σε ορισμένες χώρες, τα κρατικά μονοπώλια εξακολουθούν να υφίστανται, όπως οι μεταφορές, η ενέργεια, τα ταχυδρομεία, και, σε μικρότερο βαθμό σήμερα, οι τηλεπικοινωνίες·
- διαχωρισμός των δημόσιων συμβάσεων (μόλις το 10 % εξ αυτών συνάπτονται με μη εθνικές επιχειρήσεις)·
- διοικητικός διαχωρισμός, ενώ η διαχείριση της ενιαίας αγοράς απαιτεί αυξημένη συνεργασία σε πολλούς τομείς (φορολογία, τελωνεία, αστυνομία, δικαιοσύνη, ανταγωνισμός, καταστολή της απάτης, περιβάλλον, κλπ).

4.2.2 Πέρα από τα ανοίγματα που έχουν πραγματοποιηθεί, πραγματοποιούνται ή θα πραγματοποιηθούν, καθώς και πέρα από τις καθυστερήσεις που έχουν σημειωθεί σε αυτούς τους τομείς, το ζήτημα του καθεστώτος των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος εντός της ενιαίας αγοράς δεν έχει ακόμη αποφασιστεί. Ο ειδικός ρόλος των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος, που έχει ήδη ενσωματωθεί σε επιμέρους οδηγίες, έχει αναγνωριστεί σφαιρικά στις Συνθήκες του Άμστερνταμ και της Νίκαιας. Η ίδια η Επιτροπή προετοιμάζει ένα οριζόντιο μέσο για να διευκρινιστεί καλύτερα ο ρόλος των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος στην ενιαία αγορά. Ωστόσο, πρέπει να επισημανθεί ότι η συζήτηση μέχρι σήμερα έχει περιοριστεί στο ρόλο των εθνικών δημόσιων υπηρεσιών έναντι της ευρωπαϊκής ενιαίας αγοράς, χωρίς να αναφερθεί το πιθανό ενδιαφέρον, και υπό ποιες συνθήκες, που θα έχει η στοχοθετημένη ανάπτυξη των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Το θέμα αυτό δεν μπορεί σήμερα να αγνοηθεί στο πλαίσιο μιας πραγματικής συζήτησης για το μέλλον της διευρυμένης ενιαίας αγοράς και της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων.

4.2.3 Πέρα από την ανάπτυξη της κοινοτικής νομοθεσίας τα κράτη συνεχίζουν να νομοθετούν τα ίδια με όρους που ενδέχεται να περιπλέξουν ή ακόμη και να εμποδίσουν την ενιαία αγορά για τις επιχειρήσεις. Έχει θεσπιστεί η διαδικασία προηγούμενης κοινοποίησης στην Επιτροπή (οδηγία 83/189), αλλά η τελευταία λόγω πολλαπλών καθηκόντων δεν μπορεί να ανταποκριθεί παρά μόνο σε πολύ εμφανείς περιπτώσεις και η διεύρυνση θα περιπλέξει το έργο της.

4.2.4 Από την άλλη πλευρά οι οδηγίες δεν έχουν μεταφερθεί επαρκώς σε όλα τα κράτη μέλη, με ελλείψεις ως προς την εφαρμογή που φθάνουν εύκολα το 10 % των οδηγιών ή ακόμη και το 25 % σε ορισμένους τομείς. Πολυάριθμες είναι επίσης οι παραβιάσεις, με περίπου 1.500 τρέχουσες περιπτώσεις που ερευνά η Επιτροπή.

4.2.5 Η φορολογική σύγκλιση εντός της ενιαίας αγοράς παραμένει ανεπαρκής, και λόγω της απαίτησης ομοφωνίας από το Συμβούλιο. Ειδικότερα, απομένει να καταργηθούν οι διπλές φορολογίες, να επιτευχθεί εναρμονισμένη βάση της φορολογίας των επιχειρήσεων και να απλοποιηθεί το ενδοκοινοτικό σύστημα του ΦΠΑ.

4.2.6 Η πολυπλοκότητα και το κόστος απόκτησης των δικαιωμάτων ευρωπαϊκής πνευματικής ιδιοκτησίας αποτελεί επίσης μειονέκτημα για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, που επιβεβαιώνεται από την σημειούμενη καθυστέρηση (30 έτη!) καθώς και το προβλεπόμενο κόστος του κοινοτικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας.

4.2.7 Αναφέρονται επίσης οι καθυστερήσεις σε διάφορα σχέδια διευρωπαϊκών δικτύων στη διευρυμένη Ευρώπη, για τα οποία δεν έχουν βρεθεί οι δημόσιες, ιδιωτικές ή μικτές χρηματοδοτήσεις.

4.2.8 Οι καθυστερήσεις που σημειώνονται στην ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς οφείλονται άμεσα στην ιδιαίτερα ανεπαρκή κατάσταση της απασχόλησης και της αγοράς εργασίας. Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης από 15 σε 25 κράτη μέλη θέτει ακόμη πιο έντονα το ζήτημα της βελτίωσης της απασχόλησης, στις

διάφορες πτυχές της (κατάρτιση, επαγγελματική και γεωγραφική κινητικότητα, ποιότητα της εργασίας, αναδιάρθρωση, κλπ).

4.2.9 Τέλος, η αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας και της ελεύθερης εγκατάστασης εντός της ενιαίας αγοράς υφίσταται προσωρινά περιορισμούς με τη διεύρυνση λόγω των παρεκκλίσεων, που μπορεί να φτάσουν έως και επτά έτη, οι οποίες έχουν αποφασιστεί για τους υπηκόους των νέων κρατών μελών. Οι περιορισμοί αυτοί αντίκεινται στην ελεύθερη λειτουργία της αγοράς εργασίας στη διευρυμένη Ευρώπη, και ενδέχεται να εμποδίζουν τις προσπάθειες επαγγελματικής κατάρτισης και προσαρμογής που έχουν ξεκινήσει στα νέα κράτη μέλη. Εμπόδια αντιμετωπίζουν επίσης οι υπήκοοι των νέων κρατών μελών που επιθυμούν να αρχίσουν να ασκούν ανεξάρτητη δραστηριότητα στην ΕΕ-15.

4.3 Η απουσία οικονομικής ένωσης

4.3.1 Η νομισματική ένωση δεν πραγματοποιήθηκε παράλληλα με τη δυναμική οικονομική ανάπτυξη την οποία και θα ευνοούσε. Ένας βασικός λόγος είναι ότι δεν συνοδεύτηκε από μία πραγματική οικονομική ένωση. Η αρχή που έγινε με το σύμφωνο ανάπτυξης και σταθερότητας δημιούργησε πρόβλημα κατά την τελευταία περίοδο. Δεν τηρείται όπως θα έπρεπε από πολλά κράτη, όπως η Γερμανία και η Γαλλία που ξεπέρασαν το 3 % του δημόσιου ελλείμματος. Επιπλέον, έχουν προκύψει ερωτηματικά σχετικά με τις επιπτώσεις του συμφώνου (του οποίου η συνιστώσα της σταθερότητας είναι πολύ πιο ακριβής από τη συνιστώσα της ανάπτυξης) στην ύφεση της οικονομικής δραστηριότητας. Προκειμένου να αντισταθμιστούν τα όρια καθώς και οι περιορισμοί του συμφώνου, θα πρέπει να αναπτυχθεί μια πιο ολοκληρωμένη οικονομική προσέγγιση, η οποία δεν υφίσταται αυτή τη στιγμή λόγω του ελάχιστου ακόμη συντονισμού των γενικών προσανατολισμών οικονομικής πολιτικής (ΓΠΟΠ).

4.3.2 Η Ευρωζώνη που συγκεντρώνει τα κράτη της ζώνης ευρώ παραμένει μέχρι σήμερα ελάχιστα διαρθρωμένη, ελάχιστα εδραιωμένη και ουσιαστικά διακυβερνητική, έναντι μιας Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας οργανωμένης κατά το ομοσπονδιακό σύστημα. Πόρρω απέχουμε από την απαρχή μιας ευρωπαϊκής οικονομικής διακυβέρνησης.

4.3.3 Το Συμβούλιο Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων πόρρω απέχει και αυτό από το να συνιστά την οικονομική κυβέρνηση της Ένωσης, αφού τα μέλη του αρνούνται κατηγορηματικά να κάνουν οποιαδήποτε παραχώρηση στα εθνικά τους συμφέροντα, ενισχυόμενα από τη γενική πρακτική της ομοφωνίας. Παράδειγμα αποτελεί η έλλειψη φορολογικής εναρμόνισης της Ευρώπης.

4.3.4 Τέλος, το Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας που δημιουργήθηκε τα τελευταία χρόνια δεν διατηρεί αγαστές σχέσεις με το Συμβούλιο Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων και με δυσκολία διασφαλίζει αποτελεσματικά την πραγματική παρακολούθηση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, ακόμη κι αν πρόκειται για ένα ζήτημα πολυτομεακό, που αφορά όλα τα επιμέρους σώματα του Συμβουλίου.

4.3.5 Είναι επίσης λυπηρό ότι η νέα συνταγματική συνθήκη δεν αναπτύχθηκε αρκετά και δεν υπήρξε αρκετά καινοτόμος σε ό,τι αφορά την εκ βάθρων εξέταση της οικονομικής ένωσης, σε αντίθεση με πολλές διατάξεις της σε άλλους τομείς. Θα ήταν ορθότερο για τη συνοχή και την ανταγωνιστική σύγκλιση της ευρωπαϊκής οικονομίας να δοθεί στην Επιτροπή η δυνατότητα υποβολής προτάσεων, και όχι απλώς συστάσεων, τόσο σχετικά με τις γενικές κατευθύνσεις της οικονομικής πολιτικής όσο και με τα δημόσια ελλείμματα.

4.4 Το έλλειμμα των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων

4.4.1 Κατά τις εαρινές συνόδους κορυφής, τα κράτη έδειξαν να προωθούν τη διεξαγωγή νέων συζητήσεων σχετικά με τους στόχους που είχαν ήδη καθοριστεί στη Λισσαβόνα και, αντί να προβούν στην συγκριτική ανάλυση των εθνικών μεταρρυθμίσεων, έφτασαν στο σημείο να θέλουν να προστεθούν νέες απαιτήσεις. Πάρα πολλά κράτη παρέλειψαν επίσης να επιδιώξουν την πλήρη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στον καθορισμό και την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων και σε καμία περίπτωση δεν τους συμβουλευτήκαν ούτε αναφέρθηκαν σε αυτούς στις εκθέσεις προόδου.

4.4.2 Η εχεμύθεια των κρατών όσον αφορά την πορεία των μεταρρυθμίσεων συνοδεύτηκε από καθυστερήσεις:

4.4.2.1 σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οι 25 συμφώνησαν να ολοκληρώσουν την ενιαία αγορά σε διάφορους τομείς (βλ. ενέργεια, υπηρεσίες, δημόσιες συμβάσεις, διευρωπαϊκά δίκτυα, προσαρμογή των δημοσίων υπηρεσιών), αλλά αρνούνται να εγκρίνουν τα απαιτούμενα μέτρα εντός των προθεσμιών.

4.4.2.2 σε εθνικό επίπεδο, τα αποτελέσματα είναι ανομοιογενή. Ακόμη και τα κράτη που πραγματοποίησαν τη μεγαλύτερη πρόοδο στις μεταρρυθμίσεις, υστερούν σε σχέση με τρίτες χώρες που έχουν καλύτερες επιδόσεις και η Ευρώπη στο σύνολό της συνεχίζει να μειονεκτεί σε επίπεδο ανταγωνιστικότητας. Στόχος των μεταρρυθμίσεων δεν είναι μόνο να βελτιωθεί η κατάσταση σε σχέση με το παρελθόν αλλά επίσης, και κυρίως, να βελτιωθεί σε σχέση με τον υπόλοιπο κόσμο. Πρέπει ιδίως να επισημανθούν τα εξής:

4.4.2.2.1 όσον αφορά το άνοιγμα των αγορών, επιτεύχθηκαν σημαντικές πρόοδοι στον τομέα των τηλεπικοινωνιών και, σε μικρότερο βαθμό, στον τομέα της ενέργειας — φυσικό αέριο, ηλεκτρική ενέργεια — όπου οι τιμές συνεχίζουν να είναι συχνά πολύ υψηλές. Το άνοιγμα των ταχυδρομικών υπηρεσιών σημειώνεται με πολύ αργό ρυθμό σε ορισμένες χώρες, με μερική επίτευξη των στόχων, μέσω των διαδοχικών φάσεων που συμφωνήθηκαν έως το 2009. Καθυστερήσεις διασύνδεσης και εκσυγχρονισμού συνεχίζουν να υφίστανται στις υποδομές μεταφορών, επηρεάζοντας κυρίως την υλοποίηση των σχεδίων διευρωπαϊκών δικτύων.

4.4.2.2.2 όσον αφορά την πρόσβαση στις χρηματοδοτήσεις, η ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής χρηματοπιστωτικής αγοράς, στην οποία έδωσε ώθηση η εισαγωγή του ευρώ, βρίσκεται σε εξέλιξη. Διάφορα μέτρα ελήφθησαν προκειμένου να διευκολυνθεί η χρηματοδότηση των νέων επιχειρήσεων και των ΜΜΕ. Ωστόσο, η πρόσβαση σε κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου παραμένει

ανεπαρκής. Επιπλέον, η ενοποίηση της χρηματοπιστωτικής αγοράς συνεχίζει να εξαρτάται υπερβολικά από ρυθμίσεις και οι από κοινού κοινωνικοεπαγγελματικές ρυθμίσεις, όπως καθορίστηκαν και αναφέρονται στη συμφωνία που συνήφθη μεταξύ των θεσμικών οργάνων της ΕΕ στις 16 Δεκεμβρίου του 2003 θα έπρεπε να ενθαρρυνθούν.

4.4.2.2.3 όσον αφορά τα δημόσια ελλείμματα, η κατάσταση διαφέρει σημαντικά από χώρα σε χώρα: ορισμένα κράτη εξασφάλισαν πλεόνασμα στα δημόσια οικονομικά τους (βλ. Δανία, Φιλανδία, Λουξεμβούργο, Σουηδία), ενώ άλλα έχουν φτάσει ή υπερβεί τα όρια που θέτει το σύμφωνο σταθερότητας (βλ. Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Πορτογαλία). Αυτές οι χώρες που παρουσιάζουν υπερβολικό έλλειμμα έχουν επίσης σημειώσει τη μεγαλύτερη καθυστέρηση στην εφαρμογή των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

4.4.2.2.4 όσον αφορά την ενθάρρυνση της καινοτομίας, οι δαπάνες για την έρευνα παραμένουν ανεπαρκείς. Αντιπροσωπεύουν το 1,9 % του ΑΕγχΠ έναντι 2,6 % στις ΗΠΑ, ενώ οι επενδύσεις των επιχειρήσεων είναι διπλάσιες στις ΗΠΑ από ό,τι στην ΕΕ των 15. Βρισκόμαστε ακόμη μακριά από τον στόχο της Λισσαβόνας, που όριζε στο 3 % του ΑΕγχΠ τις δαπάνες σε Ε&Α, τα δύο τρίτα των οποίων θα έπρεπε να χρηματοδοτούνται από τον ιδιωτικό τομέα. Επιπλέον, ελάχιστα συντονίζονται μεταξύ τους και με το ευρωπαϊκό πρόγραμμα-πλαίσιο για την έρευνα. Η έλλειψη κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής σε στρατηγικούς τομείς επηρεάζει τις τεχνολογικές επενδύσεις. Επίσης, τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας που έχουν κατατεθεί στην Ευρώπη ιδίως για τις νέες τεχνολογίες παρουσιάζουν μεγάλη καθυστέρηση σε σχέση με τις Ηνωμένες Πολιτείες ή την Ιαπωνία, μεταξύ άλλων, λόγω της παρατεινόμενης απουσίας αποτελεσματικού και οικονομικού κοινοτικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας.

4.4.2.2.5 όσον αφορά τη βελτίωση της αγοράς εργασίας, η κατάσταση διαφέρει από χώρα σε χώρα: σε ορισμένες το επίπεδο απασχόλησης είναι γενικά υψηλό ενώ άλλες αντιμετωπίζουν διαρθρωτική υποαπασχόληση. Έχουν δρομολογηθεί σημαντικές μεταρρυθμίσεις για τη βελτίωση της λειτουργίας της αγοράς εργασίας, της ευελιξίας της και της αντιστοιχίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης θέσεων εργασίας. Είναι ωστόσο επιτακτική ανάγκη, για να εξασφαλιστεί η ένταξη των ευρωπαίων στη στρατηγική της Λισσαβόνας, οι μεταρρυθμίσεις αυτές να καταλήξουν γρήγορα σε βιώσιμη ποιοτική και ποσοτική πρόοδο της συνεχούς επαγγελματικής κατάρτισης και της απασχόλησης, με το κατάλληλο νομικό πλαίσιο ή με συλλογικές συμβάσεις. Ειδικότερα, παραμένουν ακόμη ανεπαρκείς οι επενδύσεις, κυρίως μέσω της κατάρτισης, στον τομέα της απασχόλησης και των επαγγελματικών δεξιοτήτων με επίκεντρο την ανταγωνιστική αναβάθμιση της ποιότητας. Κύριος στόχος των διαβουλεύσεων με τους κοινωνικούς εταίρους και των διαπραγματεύσεων με αυτούς και μεταξύ τους είναι να διασφαλιστεί ότι οι νέες διευθετήσεις καθιστούν πράγματι δυνατή τη βελτίωση της απασχόλησης και των συνθηκών απασχόλησης ενόψει των προκλήσεων της διεθνούς ανταγωνιστικότητας. Στην έκθεση ΚΟΚ υπογραμμίζεται οι δράσεις προτεραιότητας που απομένουν να υλοποιηθούν για την οριστική αντιμετώπιση της κατάστασης

4.4.2.2.6 όσον αφορά τη φερεγγυότητα της κοινωνικής προστασίας, πολυάριθμες μεταρρυθμίσεις βρίσκονται σε εξέλιξη για την αποκατάσταση της χρηματοοικονομικής της ισορροπίας, έναντι της γήρανσης του πληθυσμού που εντείνεται σε όλη την Ευρώπη. Πρέπει κυρίως να προσαρμοστεί η διάρκεια καταβολής εισφορών στην επιμήκυνση του προσδόκιμου ζωής και να ενθαρρυνθεί η προσφυγή στα συμπληρωματικά συστήματα ασφάλισης και στα ταμεία συντάξεως. Κατά την ανάπτυξή τους, αυτές οι μεταρρυθμίσεις αντιμετωπίζουν σημαντικές καθυστερήσεις όσον αφορά την κοινωνική ασφάλιση που υπάγονται σε καθεστώς συμπληρωματικής ασφάλισης καθώς και προβλήματα εφαρμογής και αποτελεσματικότητας, και κυρίως υπερβολικά πολλές πρόωρες αποχωρήσεις από την αγορά εργασίας παρά τις δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν το 2002 στη Βαρκελώνη. Πρέπει να ληφθεί μέριμνα ώστε οι μεταρρυθμίσεις των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης να πραγματοποιούνται με δίκαιο τρόπο, και να μην δημιουργούνται νέες καταστάσεις αποκλεισμού που να έχουν αρνητικές κοινωνικές αλλά και οικονομικές συνέπειες στην ευρωπαϊκή οικονομία.

4.4.2.2.7 όσον αφορά την εκπαίδευση και την κατάρτιση, οι ευρωπαϊκές χώρες διαθέτουν ως επί το πλείστον σφαιρικά αποδοτικά και αναπτυγμένα εκπαιδευτικά συστήματα, αν και σε ορισμένες περιπτώσεις πολύ απομακρυσμένα από τις οικονομικές πραγματικότητες και από τις προοπτικές κατάλληλης διείσδυσης στην αγορά εργασίας. Είναι άλλωστε υπερβολικά επιλεκτικά και ανεπαρκώς διαρθρωμένα για να διασφαλίσουν ένα αποτελεσματικό στήριγμα εφ' όρου ζωής. Αναπτύσσονται προγράμματα ανταλλαγών για την εντατικοποίηση αυτών των σχέσεων και την ανάπτυξη μεθόδων εκμάθησης. Η γενίκευση της πρόσβασης στο Διαδίκτυο συμβάλλει επίσης στην εντατικοποίηση της κατάρτισης.

4.4.2.2.8 όσον αφορά την απλούστευση της νομοθεσίας, παράλληλα με τη βελτίωσή της και την αποτελεσματικότητά της, πρόκειται για κοινή ανάγκη όλων των ευρωπαϊκών χωρών, ακόμη κι αν ορισμένες ξεκίνησαν ωρίτερα από άλλες προγράμματα για τη διευθέτηση του ζητήματος. Σε γενικές γραμμές, δίνεται προτεραιότητα στην απλούστευση των διαδικασιών για τη δημιουργία επιχειρήσεων και τις μικρές επιχειρήσεις, λόγω του αντίκτυπου τους στην οικονομική δραστηριότητα και την απασχόληση. Έμφαση θα πρέπει να δοθεί επίσης στη στήριξη των επιχειρήσεων για την ανάπτυξη και εφαρμογή των διαδικασιών λειτουργίας τους. Οι κατάλληλες διαδικασίες περιορίζουν τα προβλήματα αναποτελεσματικότητας και συντελούν στη βελτίωση της παραγωγικότητας, αυξάνοντας έτσι την ανταγωνιστικότητά.

4.4.2.2.9 όσον αφορά τη βιώσιμη ανάπτυξη, τα εθνικά μέτρα που ελήφθησαν για την εφαρμογή των συμφωνιών του Κιότο εξελίσσονται με ποικίλα αποτελέσματα. Η προστασία του περιβάλλοντος είναι κατά παράδοση καλύτερα εδραιωμένη στις χώρες του Βορρά, αλλά στις άλλες χώρες έχουν ληφθεί νέα μέτρα και οι ανταλλαγές ορθών πρακτικών καθιστούν δυνατή την αξιοποίηση των επιτυχημένων εμπειριών (βλ. εθελοντικοί κώδικες, χάρτες, σήματα, διανομή των αδειών εκπομπών κτλ.). Φαίνεται συνεπώς απαραίτητο η στρατηγική της Ένωσης για την ανταγωνιστικότητα να είναι στην υπηρεσία μιας πολιτικής που να σέβεται την προστασία του περιβάλλοντος και τις δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί στον τομέα αυτό, και με κανέναν τρόπο να μην αποτελεί εμπόδιο στην εφαρμογή της εν λόγω πολιτικής.

4.4.3 Συνολικά, ο απολογισμός των μεταρρυθμίσεων παραμένει μετριότατος. Παρά τη συσσώρευση των εκθέσεων για την υποχώρηση της ανταγωνιστικότητας και τη συγκέντρωση «διαδικασιών» ή στρατηγικών για την ανάκαμψη της ανταγωνιστικότητας

(βλ. Λουξεμβούργο, Κάρντιφ, Κολωνία, Λισαβόνα, Γκέτεμποργκ, Βαρκελώνη κτλ.), η Ένωση δυσκολεύεται να εφαρμόσει τις δεδηλωμένες διαδοχικές επιλογές της (ενιαία αγορά, χρηματοπιστωτικός χώρος, οικονομία της γνώσης, περιβαλλοντική αριστεία κτλ.).

4.4.4 Παράλληλα, η κατάσταση της οικονομίας και της απασχόλησης στην Ευρώπη επιδεινώνεται συνεχώς μετά την ευνοϊκή οικονομική συγκυρία της συνόδου κορυφής της Λισαβόνας το 2000, για λόγους ανεπάρκειας των επενδύσεων αλλά και της ζήτησης και ως επακόλουθο των περιορισμών της νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής, καθώς και για διάφορους άλλους συσσωρευτικούς λόγους που συνδέονται με το κλίμα ανασφάλειας που προκάλεσαν οι τρομοκρατικές επιθέσεις, οι διεθνείς εντάσεις, οι χρηματοοικονομικές και χρηματιστηριακές αναταράξεις, η τιμή του πετρελαίου, με αρνητικές συνέπειες όσον αφορά την εμπιστοσύνη και τη δραστηριότητα των οικονομικών φορέων. Τα ποσοστά ανάπτυξης μειώθηκαν από 3,5 % το 2000 σε 1,6 % το 2001 και είναι μόλις 1 % από το 2002. Η κατάσταση της απασχόλησης σημείωσε κάμψη ενώ το ποσοστό ανεργίας έσπασε το φράγμα του 8 %. Αυτή η ύφεση της οικονομικής και κοινωνικής συγκυρίας στην Ευρώπη έρχεται σε αντίθεση με το σημερινό δυναμισμό της ανάπτυξης στις Ηνωμένες Πολιτείες (σχεδόν 5 %), έστω κι αν η εν λόγω ανάπτυξη οφείλεται σε ένα πολύ ιδιαίτερο πλαίσιο (τιμή του δολαρίου, δημοσιονομικό έλλειμμα, στρατιωτικές δαπάνες, κλπ).

4.4.5 Η στρατηγική της Λισαβόνας βρίσκεται σε έναν φαύλο κύκλο: η έλλειψη ανάπτυξης δυσχεραίνει την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων, των οποίων οι καθυστερήσεις επιβραδύνουν την επάνοδο σε μεγαλύτερη ανάπτυξη και σε περισσότερες θέσεις εργασίας. Μπροστά στην πληθώρα μεταρρυθμιστικών στόχων, δεσμεύσεων και συμμετεχόντων κρατών, διαπιστώνονται ανάλογα ελλείμματα συνυπευθυνότητας, εφαρμογής, συντονισμού και, ως εκ τούτου, αντίκτυπου στην οικονομία και την απασχόληση. Υπάρχει κίνδυνος να δημιουργηθούν ψευδαισθήσεις αν δεν αναληφθούν οι απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις με την αναγκαία αποφασιστικότητα, ενώ θα επικρατεί η εντύπωση ότι η στρατηγική προχωρά. Αυτή η «φούσκα της Λισαβόνας» δεν χρειάζεται να περιμένει το 2010 για να σπάσει.

5. Οι συστάσεις της ΕΟΚΕ

5.1 Ανάκτηση της εμπιστοσύνης των οικονομικών παραγόντων

5.1.1 Η ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης πρέπει να εγγραφεί στο πλαίσιο ενός σφαιρικού σχεδίου, τόσο πολιτικού όσο και οικονομικού και κοινωνικού, ικανού να προκαλέσει την ευρεία προσχώρηση και συμμετοχή των κοινωνικοεπαγγελματικών παραγόντων. Η νέα συνθήκη θα πρέπει να συμβάλει στην ικανοποίηση αυτών των προσδοκιών.

5.1.2 Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να τοποθετηθεί καλύτερα το ευρωπαϊκό σχέδιο στο σφαιρικό του περιβάλλον, τόσο όσον αφορά τις σχέσεις του με τους γείτονες της Ευρώπης όσο και με τους διάφορους διεθνείς εταίρους της. Το θέμα της ελκυστικότητας της Ευρώπης και της προσαρμογής της στις διαρθρωτικές αλλαγές πρέπει να συζητηθεί καλύτερα και να αποσαφηνιστεί, σε σχέση κυρίως με τα θέματα που αφορούν τις διεθνείς επενδύσεις, τις εγκαταστάσεις στην Ευρώπη και τις μετατοπίσεις σε άλλες περιοχές του κόσμου. Η ΕΟΚΕ αναμένει μάλιστα ότι οι διεξαγόμενες διαπραγματεύσεις στα πλαίσια του ΠΟΕ θα συμβάλουν στη θέσπιση καλύτερων διεθνών κανόνων οι οποίοι θα διέπουν τις ανταλλαγές και τις επενδύσεις σε διεθνή κλίμακα.

5.1.3 Όπως στο διεθνές επίπεδο απαιτούνται νέοι κανόνες, διότι οι σημερινοί είναι σαφώς ανεπαρκείς, κατά τον ίδιο τρόπο απαιτείται απλοποίηση των ρυθμίσεων στην Ευρώπη που είναι αντιμετώπιση με υπερβολικούς κανόνες και διοικητικές διαδικασίες. Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει:

- να αναθεωρηθεί η εκ των προτέρων ανάλυση αντικτύπου, με εγγυήσεις ως προς την αυτονομία της ανάλυσης, συστηματικές δοκιμές σχετικά με εναλλακτικές λύσεις στην κλασική νομοθεσία, επαλήθευση των επιπτώσεων του σχεδίου στην απλούστευση και στην ανταγωνιστικότητα, συστηματική δημοσίευση της ανάλυσης μαζί με το σχέδιο ρυθμιστικών διατάξεων·
- να προβλεφθεί η αιτιολόγηση όλων των τροπολογιών που θα μπορούσαν να παρεμποδίσουν τη συμβατότητα με την ανάλυση αντικτύπου·
- να εμπλακούν οι επιχειρήσεις και άλλοι χρήστες στην απλούστευση της νομοθεσίας εκ των προτέρων (επιτροπές SLIM a priori παρά a posteriori)·
- να ενθαρρυνθεί η αυτορύθμιση και η από κοινού κοινωνικο-επαγγελματική ρύθμιση σε ευρωπαϊκή κλίμακα, ιδίως στον τομέα των υπηρεσιών·
- να ενθαρρυνθούν τα κράτη μέλη να προβούν σε παράλληλη εθνική απλούστευση, καθώς και σε δοκιμή ευρω-συμβατότητας.

5.1.4 Θα πρέπει να εφαρμοστούν πολιτικές για την πιο αποφασιστική στήριξη της δημιουργίας και της ανάπτυξης των επιχειρήσεων, με καλύτερη πρόσβαση στα επισφαλή κεφάλαια — γεγονός που θα αιτιολογούσε τη διεύρυνση των παρεμβάσεων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων στον τομέα αυτό — περισσότερα προγράμματα κατάρτισης των επιχειρηματιών εκ μέρους άλλων επιχειρηματιών και πυκνότερο δίκτυο υπηρεσιών στήριξης προς τις μικρές επιχειρήσεις σε όλα τα κράτη μέλη, με συντονισμό στο ευρωπαϊκό επίπεδο.

5.1.5 Επίσης, θα πρέπει γενικά να ενθαρρυνθούν οι επιχειρήσεις, οι επαγγελματικές ενώσεις και οι διάφοροι φορείς της κοινωνίας των πολιτών να αναλάβουν περισσότερες πρωτοβουλίες σε ευρωπαϊκή κλίμακα, κάνοντας μεγαλύτερη χρήση των νέων ελευθεριών συνεργασίας και ανταλλαγών που τους δόθηκαν χάρη στην εξέλιξη της ευρωπαϊκής οικοδόμησης. Οι επιτόπιες πρωτοβουλίες τους, καθώς και τα νέα μέτρα που αναμένονται από τα ευρωπαϊκά όργανα ή τα κράτη, θα διαδραματίσουν αποφασιστικό ρόλο διασφαλίζοντας ότι οι διαδικασίες αποκατάστασης της ανταγωνιστικότητας που βρίσκονται σε εξέλιξη στην Ευρώπη έχουν πραγματικό αντίκτυπο και θετικά αποτελέσματα και ότι τα διάφορα εμπόδια που συνεχίζουν να υφίστανται θα μπορέσουν τελικά να αρθούν. Σε τελευταία ανάλυση, η υλοποίηση μιας Ευρώπης πιο αποτελεσματικής και πιο ανταγωνιστικής θα εξαρτηθεί κυρίως από την αύξηση και την αμοιβαία ενίσχυση τέτοιων οικονομικών και συνεταιριστικών πρωτοβουλιών, τις οποίες οι ευρωπαϊκές, εθνικές και περιφερειακές δημόσιες αρχές θα πρέπει κυρίως να διευκολύνουν και να πλαισιώσουν με ένα ευνοϊκό ανταγωνιστικό περιβάλλον.

5.2 Ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς

5.2.1 Είναι πια καιρός να διασφαλιστεί το συντομότερο δυνατό η ολοκλήρωση των βασικών διατάξεων της ενιαίας αγοράς, η οποία έχει σήμερα διευρυνθεί από 15 σε 25 κράτη μέλη. Ο στόχος αυτός δεν θα πρέπει να μετατεθεί πέρα από το 2010 που είναι η προθεσμία επίτευξης του στόχου για την ανταγωνιστικότητα όπως καθορίστηκε στη Λισσαβόνα. Ο στόχος αυτός φαίνεται σήμερα απαραίτητος, χωρίς ωστόσο να παραβλέπονται οι μεταγενέστερες ανάγκες συνεχούς συντήρησης και αναδιάρθρωσης αυτής της ενιαίας αγοράς.

5.2.2 Πρώτη προϋπόθεση είναι η διασφάλιση της αυστηρής μεταφοράς των οδηγιών στα εθνικά δίκαια εντός των προθεσμιών, σύμφωνα με τη δέσμευση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Αυτό προϋποθέτει μεγαλύτερη υπευθυνότητα των κυβερνήσεων στο θέμα αυτό, με εκ νέου συγκέντρωση, εν ανάγκη, των ενισχύσεων της ΕΕ που χορηγούνται στις χώρες που καθυστερούν τη μεταφορά, κατευθύνοντας τις προς τον στόχο της καλύτερης μεταφοράς. Επιπλέον, δεδομένης της υπεροχής των οδηγιών, μια μεγαλύτερη χρήση των κανονισμών, που είναι άμεσης και ενιαίας εφαρμογής, θα διευκόλυε την καλύτερη μεταφορά.

5.2.3 Όσον αφορά τις προτεραιότητες εναρμόνισης που αφορούν την ανταγωνιστικότητα, επισημαίνονται οι εξής:

- κανονισμός για την εξάλειψη της διπλής φορολογίας εντός της ενιαίας αγοράς, ο οποίος θα αντικαταστήσει την λαβυρινθώδη και ατελή μυριάδα διμερών συμβάσεων μεταξύ κρατών μελών·
- απλοποιημένο καταστατικό της ευρωπαϊκής εταιρείας ανοικτό στις ΜΜΕ, που επανειλημμένως έχει ζητήσει η ΕΟΚΕ, το οποίο θα τους προσφέρει νέες δυνατότητες ανάπτυξης, συνεργασίας και υπεργολαβιών σε ευρωπαϊκή κλίμακα, αρχής γενομένης από τις μεθοριακές περιοχές·
- ταχεία εισαγωγή ενός απλού, αποτελεσματικού και οικονομικού ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας, του οποίου οι συνεχείς καθυστερήσεις όσον αφορά την έγκρισή του κινδυνεύουν να επιβεβαιώσουν τη διαρθρωτική αδυναμία της Ευρώπης να τηρήσει τις δεδηλωμένες δεσμεύσεις της για την ανταγωνιστικότητα·
- ολοκλήρωση μίας πραγματικής εσωτερικής αγοράς των υπηρεσιών⁽¹⁾ με την ενεργό συμμετοχή των ενδιαφερόμενων επαγγελματιών φορέων.

5.2.4 Η κατάργηση των διοικητικών στεγανών είναι επίσης απαραίτητη προϋπόθεση για την ενίσχυση της ενιαίας αγοράς, που θα πρέπει να στηρίζεται πιο άμεσα από την Ένωση, πράγμα που δεν συμβαίνει σήμερα. Για τον σκοπό αυτόν, απαιτούνται:

- καλύτερη ευρωπαϊκή συνεργασία των εθνικών διοικήσεων οι οποίες καλούνται σήμερα να διαχειριστούν από κοινού μια ενιαία αγορά 25 κρατών μελών·
- κοινοτικοί έλεγχοι στα κράτη, με εκδέσεις οι οποίες θα επισημαίνουν τις ενδεχόμενες δυσλειτουργίες και τα μέσα αποκατάστασής τους·

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για το σχέδιο οδηγίας βρίσκεται στο στάδιο της επεξεργασίας.

- ενοποίηση των τελωνείων στα εξωτερικά σύνορα μετά τη διεύρυνση, με πρώτο στάδιο έναν κοινό κορμό κατάρτισης και την εντατικοποίηση των περιόδων άσκησης και των ευρωπαϊκών ανταλλαγών τελωνειακών υπαλλήλων·
- δημοσίευση ευρωπαϊκών συγκρίσεων των δημοσίων συμβάσεων που έχουν συναφθεί επιτυχώς·
- καλύτερος διακρατικός συντονισμός των δημοσίων υπηρεσιών, που θα μπορούσε να προετοιμάσει, στους τομείς που κρίνεται αναγκαίο, την εμφάνιση τέτοιων υπηρεσιών σε ευρωπαϊκή κλίμακα.

5.3 Ανάπτυξη της οικονομικής ένωσης

5.3.1 Η εδραίωση μιας πραγματικής οικονομικής ένωσης είναι καθοριστικός παράγοντας για την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων καθώς και αναγκαία προκειμένου να διασφαλιστεί πλήρως η βιωσιμότητα της νομισματικής ένωσης. Εν προκειμένω η Ευρώπη πρέπει να αποκτήσει μία καταλληλότερη και σταθερότερη μακροοικονομική απάντηση απέναντι στα απρόοπτα της διεθνούς συγκυρίας, τόσο σχετικά με τις πολιτικές στήριξης της ζήτησης όσο και σχετικά με τις πολιτικές στήριξης της προσφοράς. Είναι απαραίτητο να αναπτυχθεί αυτή η κοινή οικονομική πολιτική παράλληλα με την προθεσμία του 2010 που καθορίστηκε στη Λισσαβόνα για την ανταγωνιστικότητα. Για τον σκοπό αυτόν, απαιτείται:

- να διευρυνθεί η ζώνη ευρώ στα νέα κράτη μέλη της ΕΕ όταν θα είναι σε θέση να τηρούν τα κριτήρια·
- να αναπτυχθούν τα πλεονεκτήματα της κοινοτικής μεθόδου (βλ. εκθέσεις και προτάσεις της Επιτροπής, λήψη αποφάσεων με πλειοψηφία στο Συμβούλιο) για όλα τα οικονομικά θέματα πραγματικά κοινού ενδιαφέροντος·
- να επιβληθεί ο σεβασμός του συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης κατά τρόπο που να λαμβάνονται υπόψη οι στόχοι για την ανταγωνιστικότητα, ευνοώντας δηλαδή τις επενδύσεις παρά τις διοικητικές δαπάνες.

5.3.2 Μεταξύ των μέτρων που θα καταστήσουν δυνατή την επίτευξη σημαντικής προόδου στον τομέα της οικονομικής ένωσης περιλαμβάνονται τα εξής:

- προηγούμενη κοινοτική γνώμη, και όχι εκ των υστέρων, για τα εθνικά σχέδια προϋπολογισμού, διασφαλίζοντας τη συμβατότητά τους με τους γενικούς προσανατολισμούς οικονομικής πολιτικής (ΓΠΟΠ)·
- καλύτερη διασύνδεση των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση με τους ΓΠΟΠ, πέρα από την απλή παράθεσή τους·
- επίσπευση της οργάνωσης του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού χώρου, μέσω επίσης της αυτορύθμισης και της κοινωνικοεπαγγελματικής από κοινού ρύθμισης.

5.3.3 Προϋπόθεση της οικονομικής ένωσης είναι η προσέγγιση των φορολογικών συστημάτων, και ιδίως των φορολογικών βάσεων,

υπό όρους συμβατούς με μια οικονομία ανοικτή στις συναλλαγές και ελκυστική για τις επενδύσεις. Θα μπορούσε να ρυθμιστεί η ελευθερία των συντελεστών στους τομείς που αφορούν άμεσα την ενιαία αγορά. Θα είναι αναγκαίες συντονισμένες φορολογικές ελαφρύνσεις στον τομέα της απασχόλησης. Ελλείψει ομοφωνίας, μια ενισχυμένη συνεργασία μεταξύ των κρατών που επιθυμούν να προχωρήσουν στον δρόμο αυτόν θα επέτρεπε ήδη την επίτευξη κάποιας πρώτης προόδου.

5.3.4 Οι στόχοι μιας καλύτερα συντονισμένης οικονομικής πολιτικής πρέπει να είναι:

- η διαμόρφωση αναπτυξιακής πολιτικής, προς όφελος της οικονομικής δραστηριότητας και της απασχόλησης, όπως έχει αναγνωριστεί από τις τελευταίες ευρωπαϊκές συνόδους κορυφής: αυτό προϋποθέτει, πέρα από συμπληρωματικές παρεμβάσεις εκ μέρους της ΕΤΕ των οποίων ο αντίκτυπος, παρότι μη αμελητέος, θα παραμείνει περιορισμένος, να δοθεί μια νέα διάσταση στις εταιρικές σχέσεις δημοσίου/ιδιωτικού τομέα, ιδίως με στόχο τη χρηματοδότηση νέων διευρωπαϊκών υποδομών σε επίπεδο διευρυμένης Ένωσης·
- η εδραίωση πιο ενεργού βιομηχανικής πολιτικής και η αποσαφήνιση των συναφών ευρωπαϊκών συμφερόντων, η χάραξη ανάλογης πολιτικής ανταγωνισμού, η μεγαλύτερη εστίαση της εμπορικής πολιτικής στην προστασία αυτών των συμφερόντων, η στήριξη μεγάλων κοινών σχεδίων και η στήριξη του κοινοτικού προϋπολογισμού·
- η διασφάλιση της αύξησης από τις επιχειρήσεις των επενδύσεων που απαιτούνται για την καινοτομία και την έρευνα, κυρίως για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας στο επίπεδο της ποιότητας·
- η διασφάλιση ιδίως της αυτονομίας της Ευρώπης στις τεχνολογίες που είναι καθοριστικές για την ασφάλειά της (εν ανάγκη μέσω ενισχυμένων συνεργασιών, με προτιμησιακό άνοιγμα των αντίστοιχων αγορών δημοσίων συμβάσεων)·
- η επικέντρωση της κοινής πολιτικής για την Ε&Α σε κοινά σχέδια με ευρω-συμβατές εθνικές προσεγγίσεις.

5.3.5 Η νέα δημοσιονομική ατζέντα 2007-2013, θα πρέπει να είναι προσανατολισμένη σε αυτόν το στόχο ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης. Για τον σκοπό αυτόν, θα πρέπει:

- να προβλεφθούν καλύτερα οι οικονομικές, βιομηχανικές, περιφερειακές και κοινωνικές μεταβολές και να προωθηθούν εκ των προτέρων οι ανάλογες αναπροσαρμογές·
- να συνεχιστεί η μεταρρύθμιση της γεωργικής πολιτικής από κοινού με τους ενδιαφερόμενους κύκλους με στόχο μια ανταγωνιστική ευρωπαϊκή βιομηχανία αγροτικών προϊόντων διατροφής, να τηρούνται οι επιταγές της προστασίας του περιβάλλοντος και της ασφάλειας των καταναλωτών και να επιδιωχθεί μια πιο ισόρροπη ανάπτυξη της υπαίθρου·

- να ενισχυθεί η διεθνής παρουσία της Ένωσης, με τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της αναπτυξιακής βοήθειας, την ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων, τη στήριξη των επενδύσεων των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων σε τρίτες αγορές με ισχυρό αναπτυξιακό δυναμικό·
- να αναπροσαρμοστούν οι όροι χορήγησης κοινοτικής βοήθειας, ήτοι: να διευρυνθούν οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση των ενισχύσεων (ιδίως στον τομέα της οικονομικής σύγκλισης αλλά επίσης και της μεταφοράς των οδηγιών στα εσωτερικά δίκαια) να επιτευχθεί μεγαλύτερη αμοιβαιότητα εκ μέρους των δικαιούχων χωρών (ανταγωνιστικό περιβάλλον για τις επιχειρήσεις, απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών, άρση των εμποδίων), να ελεγχθεί η συμβατότητα των κοινοτικών ενισχύσεων με τους κανόνες ανταγωνισμού, όπως για τις κρατικές ενισχύσεις (να δοθεί προσοχή στις επιζήμιες στρεβλώσεις και στις διαταράξεις που μπορούν να προκαλέσουν ενδεχόμενες τεχνητές μετεγκαταστάσεις) και να αναπτυχθεί περαιτέρω η προσφυγή σε δάνεια, με επιδοτούμενο επιτόκιο αντί να συγκεντρώνεται το κύριο μέρος των ενισχύσεων σε επιχορηγήσεις·
- να διασφαλιστεί η διασύνδεση των δικτύων τηλεπικοινωνιών, ενέργειας και μεταφορών, κατά τρόπο που να βελτιστοποιείται η σχέση κόστους/ποιότητας/ασφάλειας·
- να επισπευσθεί η ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής χρηματοοικονομικής αγοράς ενώ παράλληλα εξασφαλίζονται ρευστότητα, εναρμονίσεις, ασφάλεια, ανταγωνισμός και αυτορυθμίσεις·
- να επιτευχθεί πρόοδος στον τομέα της παραγωγικότητας αφενός άμεσα στις επιχειρήσεις — οργάνωση της εργασίας, πληροφορική και νέες τεχνολογίες — και αφετέρου μέσω ενισχυμένης οικονομικής και κοινωνικής αποτελεσματικότητας των μεταβιβάσεων δημοσίου, περιλαμβανομένων μεταξύ άλλων των οικονομικών κλίμακας — άνοιγμα του δημόσιου τομέα, ευρωπαϊκή συνεργασία των δημοσίων υπηρεσιών — διευκολύνοντας την απορρόφηση των δημοσίων ελλειμμάτων·
- να διασφαλιστεί ότι οι προϋπολογισμοί για την έρευνα συνάδουν με τον καθορισμένο από την Ένωση στόχο του 3 % του ΑΕΠ, τα δύο τρίτα περίπου των οποίων πρέπει να χρηματοδοτούνται από τον ιδιωτικό τομέα, και ότι τα εθνικά προγράμματα ευθυγραμμίζονται και μεταξύ τους και με το πρόγραμμα-πλαίσιο E&A·

5.4 Διασφάλιση συνεπέστερης εφαρμογής των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων

5.4.1 Η αξιοπιστία της εντολής της Λισσαβώνας πρέπει να παγιωθεί καλύτερα στα μάτια των Ευρωπαίων. Πρέπει να διαλυθούν οι φόβοι σχετικά με τη σημασία και το κοινωνικό κόστος της. Από τις μεταρρυθμίσεις αυτές εξαρτάται το μέλλον της ανάπτυξής μας σε μια ανοικτή οικονομία. Πρέπει να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου το οποίο υποστηρίζουν οι Ευρωπαίοι και όπως εκφράζεται στο Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, προσαρμόζοντάς το στο στόχο της παγκοσμιοποίησης.

5.4.2 Ακόμη και ο στόχος της ανταγωνιστικότητας θα κέρδιζε εάν ήταν σαφέστερος. Η ΕΟΚΕ δεν θεωρεί ότι πρέπει να είμαστε οι πλέον ανταγωνιστικοί σε παγκόσμια κλίμακα με την έννοια της μέγιστης συμπίεσης των δαπανών σε όλους τους τομείς: ένας τέτοιος στόχος θα ήταν και απαιτηλός και ανεφάρμοστος και από πολλές πλευρές ολέθριος και μη βιώσιμος λόγω του ποιοτικού, κοινωνικού και περιβαλλοντικού κόστους. Η ΕΟΚΕ θεωρεί, αντιθέτως, ότι, για να είμαστε πλήρως και διαρκώς ανταγωνιστικοί στο πλαίσιο μιας ανοικτής και παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, πρέπει να εξεύρουμε όλα τα δυνατά μέσα με τον έλεγχο των νέων τεχνολογιών, την οργάνωση εργασίας, την καινοτόμο παραγωγικότητα, έχοντας πάντα κατά νου τη διαφύλαξη και την εδραίωση του ευρωπαϊκού κοινωνικού τρόπου ανάπτυξης.

5.4.3 Πρέπει να επιτευχθεί καλύτερος συντονισμός αφενός μεταξύ των οικονομικών, κοινωνικών, διοικητικών και περιβαλλοντικών μεταρρυθμίσεων και αφετέρου μεταξύ των κρατών μελών. Πρέπει να διασφαλιστούν η συγκρισιμότητα και η αμοιβαία ενίσχυση τους. Λαμβανομένης υπόψη της παρούσας κατάστασης των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στα κράτη μέλη, θα πρέπει ιδίως:

- να ενισχυθεί η μάθηση και η κατάρτιση διαδοχικά στο σχολείο/επιχειρήσεις διευκολύνοντας την πρόσβαση και να αναπτυχθούν σε μεγαλύτερη κλίμακα τα ευρωπαϊκά προγράμματα ανταλλαγών·
- να προωθηθεί η καλύτερη απασχολησιμότητα των ατόμων που αναζητούν εργασία μέσω προγραμμάτων κατάρτισης και εξατομικευμένης υποστήριξης για την ένταξη στην αγορά εργασίας·
- να ενθαρρυνθούν επίσης οι αιτούντες εργασία, τόσο οι γυναίκες όσο και οι άνδρες, τόσο οι ηλικιωμένοι όσο και οι νεότεροι, να αναπτύξουν αυτόνομη οικονομική δραστηριότητα με τη διευκόλυνση των διοικητικών διαδικασιών και να διασφαλιστεί ότι το σύστημα κοινωνικής προστασίας δεν τους θίγει·
- να διασφαλιστεί η φερεγγυότητα της κοινωνικής προστασίας, που αποτελεί εγγύηση της σταθερότητάς της, λαμβανομένης υπόψη της γήρανσης του πληθυσμού της Ευρώπης, και να αποδαρρυνθεί και να εξαλειφθεί η παράνομη και μη δηλωμένη εργασία·
- να απλουστευθούν οι κανονιστικές διατάξεις και οι διαδικασίες κυρίως για τις ΜΜΕ, με τη διασφάλιση, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, της αποτελεσματικότερης καταπολέμησης της παραοικονομίας·
- πρωτίτως να δοθεί προσοχή στη δημιουργία επιχειρήσεων και στην προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος, μέσω της μεταρρύθμισης των διοικητικών και φορολογικών διατάξεων·
- να εδραιωθεί η βιώσιμη ανάπτυξη, και να προωθηθούν οι νέες τεχνολογίες στον τομέα — που διανοίγουν νέες αγορές σε παγκόσμια κλίμα στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις — με περισσότερες ανταλλαγές ορθών πρακτικών οι οποίες θα αποτελέσουν αντικείμενο μιας βάσης δεδομένων.

5.4.4 Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αυτός ο συντονισμός των μεταρρυθμίσεων πρέπει να υποστηριχθεί:

- με την παροχή στον πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σε συνεργασία με το σύνολο των συναδέλφων του, ειδικής αρμοδιότητας συνεκτίμησης των προκλήσεων της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης, δικαιολογώντας συγκεκριμένες πρωτοβουλίες για τον σκοπό αυτόν στην πολιτική της Επιτροπής· ο πρόεδρος θα μπορούσε να ορίσει ένα μέλος της Επιτροπής προκειμένου να τον βοηθήσει σχετικά·
- με την ενίσχυση του συγκριτικού πίνακα αποτελεσμάτων όσον αφορά την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων της Λισσαβώνας, όπου δεν θα τονίζεται μόνο ο ρόλος των δημοσίων αρχών αλλά και της κοινωνίας των πολιτών·
- με τον προσανατολισμό των ενισχύσεων της ΕΕ στους στόχους της Λισσαβώνας και με τη σχετική ανάλυση στις ετήσιες εκθέσεις.

5.4.5 Βασική απαίτηση σήμερα είναι να ενισχυθεί η ευαισθητοποίηση των Ευρωπαίων έναντι της ευρωπαϊκής οικοδόμησης και του στόχου που καθορίστηκε για την ανταγωνιστικότητα. Αυτό προϋποθέτει μια σαφέστερη εικόνα των στόχων και των ορίων της υπό οικοδόμηση Ευρώπης, καθώς και του σφαιρικού οικονομικού και κοινωνικού πλαισίου στο οποίο εντάσσονται οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Για τον σκοπό αυτόν, απαιτείται κυρίως καλύτερη αντίληψη του γίνεσθαι του ευρωπαϊκού μοντέλου κοινωνικών σχέσεων.

5.4.6 Για να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων θα πρέπει συγκεκριμένα να βελτιωθούν τα επαγγελματικά προσόντα των μισθωτών, να ενθαρρυνθεί η συμμετοχή τους στην οργάνωση της εργασίας, να ενισχυθεί η κοινωνική συνοχή στην επιχείρηση χάρη σε στενότερες και ανανεωμένες κοινωνικές σχέσεις.

5.4.6.1 Οι επενδύσεις σε ανθρώπινο δυναμικό των επιχειρήσεων είναι καθοριστικής σημασίας: το εργατικό δυναμικό μιας επιχείρησης που αποτελεί το ανθρώπινο κεφάλαιό της είναι βασικός παράγοντας για την ανταγωνιστικότητά της. Από την επένδυση αυτή, και ειδικότερα την επένδυση σε κατάρτιση, εξαρτάται η τόνωση του ενδιαφέροντος των υπαλλήλων και η παραγωγική τους ικανότητα.

5.4.6.2 Τη στιγμή ακριβώς που «η δια βίου εκπαίδευση και κατάρτιση» έχει αναδειχθεί σε κεντρικό στοιχείο της ευρωπαϊκής πολιτικής για την απασχόληση, είναι ανησυχητική η διαπίστωση του ποσοστού του εργατικού δυναμικού που συμμετέχει στην εκπαίδευση και κατάρτιση. Το ποσοστό αυτό τοποθετείται, κατά μέσον όρο, στο 14 % για την ηλικιακή ομάδα μεταξύ 25-29 ετών, και φθίνει αναλογικά με την αύξηση της γήρανσης, φθάνοντας γύρω στο 5 % για την ηλικιακή ομάδα μεταξύ 55-64 ετών.

5.4.6.3 Σε ένα παραγωγικό σύστημα όπου οι θέσεις εργασίας απαιτούν ολοένα και περισσότερες δεξιότητες και τεχνογνωσία, η κατάσταση αυτή είναι ιδιαίτερα ανησυχητική για την ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης. Είναι, λοιπόν, ευκαίριο, αν όχι αναγκαίο, να ξεπεραστεί το πρόβλημα αυτό. Προς τούτο, οι επιχειρήσεις πρέπει να εντάξουν στη στρατηγική τους την κατάρτιση ως μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη επένδυση, και όχι ως δράση που δικαιολογεί ταχεία ή ακόμη και άμεση απόδοση των επενδύσεων.

5.4.6.4 Ωστόσο, η επαγγελματική κατάρτιση, η κατάρτιση και η εκπαίδευση καθ' όλη τη διάρκεια του βίου δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται μεμονωμένα. Πρέπει να αποτελούν συστατικό στοιχείο της διαχείρισης της επαγγελματικής σταδιοδρομίας των υπαλλήλων. Το ζητούμενο είναι να εξασφαλιστεί, μέσω της κατάρτισης, η τόνωση του ενδιαφέροντος σε όλες τις ηλικίες, με αξιοποίηση των ικανοτήτων και με παροχή μιας νέας δυναμικής στην επαγγελματική πορεία. Από την άποψη αυτήν, ο απολογισμός των ικανοτήτων, η πιστοποίηση των κεκτημένων, αποτελούν μέσα που πρέπει να αναπτυχθούν στα πλαίσια των εξατομικευμένων επαγγελματικών προγραμμάτων που εντάσσονται στο πρόγραμμα της επιχείρησης.

5.4.7. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί επίσης να υπογραμμίσει τον ρόλο της κοινωνικής οικονομίας, που αποτέλεσε αντικείμενο πολλών εκ των γνωμοδοτήσεών της. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η κοινωνική οικονομία μπορεί να φέρει ένα μοντέλο αυξημένης ανταγωνιστικότητας, που να βασίζεται στη συνεργασία μεταξύ ατόμων και επιχειρήσεων και στην ικανότητά του να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των ατόμων καθώς και στην ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου.

5.4.8 Εκτός από τις επιχειρήσεις και τους υπαλλήλους τους, οι κοινωνικοί εταίροι θα διαδραματίσουν επίσης πρωταρχικό ρόλο στον εκ νέου προσδιορισμό των κοινωνικών σχέσεων. Στο πλαίσιο της εντολής της Λισσαβώνας είχε αρχικά ανατεθεί σημαντική ευθύνη στις επιχειρήσεις, τους κοινωνικούς εταίρους και την κοινωνία των πολιτών για την επιτυχία των μεταρρυθμίσεων. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη βαθιά λύπη της για το γεγονός ότι αυτή η αναφορά υποτιμήθηκε στις πρώτες εαρινές συνόδους κορυφής, τόσο στις εκθέσεις των κρατών μελών όσο και στις συζητήσεις και τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

5.4.9 Η κατάσταση αυτή άρχισε να βελτιώνεται, την προηγούμενη των εαρινών συνόδων, με τις συνεδριάσεις των κοινωνικών εταίρων με την Προεδρία του Συμβουλίου και της Επιτροπής. Η πολυετής ατζέντα κοινωνικού διαλόγου 2003-2005 που συμφωνήθηκε από τους κοινωνικούς εταίρους (UNICE, CEEP, UEAPME και Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Συνδικάτων) συνέβαλε επίσης στην ενίσχυση της εμπλοκής τους στην εφαρμογή της στρατηγικής των μεταρρυθμίσεων. Με άξονα τρεις συνιστώσες (την απασχόληση, τις κοινωνικές πτυχές της διεύρυνσης, την κινητικότητα), αυτή η ατζέντα συντονισμού και κοινών πρωτοβουλιών δίνει ιδίως έμφαση στην ενίσχυση της κατάρτισης και των επαγγελματικών προσόντων. Συμβάλλει επίσης στον καθορισμό ευρωπαϊκού εταιρικού μοντέλου που συνδυάζει μια καλύτερη οικονομική ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και ενισχυμένο κοινωνικό περιεχόμενο.

5.4.10 Αυτοί οι κοινωνικοί εταίροι ανέλαβαν εξάλλου στα κράτη μέλη αποφασιστικές μεταρρυθμίσεις στους τομείς της κατάρτισης, της αγοράς εργασίας και της κοινωνικής προστασίας. Είναι σημαντικό να ενθαρρυνθεί η συνυπευθυνότητά τους στις μεταρρυθμίσεις, με την αξιοποίηση των πρωτοβουλιών τους και των συμφωνιών τους στις εκθέσεις που υποβάλλονται προς τις εαρινές συνόδους κορυφής και με τη συμμετοχή τους στις ανταλλαγές ορθών πρακτικών. Η ΕΟΚΕ είναι διατεθειμένη να διαδώσει σε βάση δεδομένων αυτές τις πληροφορίες για τη συμμετοχή των κοινωνικοοικονομικών φορέων στις μεταρρυθμίσεις.

6. Συμπεράσματα

6.1 Η ΕΟΚΕ καταλήγει ότι οι ελλείψεις σχετικά με την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων είναι το τίμημα που πρέπει να καταβληθεί για μια Ευρώπη με ανεπαρκή δραστηριότητα που δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί σε πολλούς τομείς και η οποία, υστερεί στον τομέα των μεταρρυθμίσεων αξιοποιώντας με εξαιρετικά ανεπαρκή, συχνά διστακτικό και ενίοτε ασυνεπή και, ως εκ τούτου, αντιπαραγωγικό τρόπο τα πλεονεκτήματά της. Η διαπίστωση αυτή επιβεβαιώνεται από τέσσερις κεντρικές δυσλειτουργίες:

- ανεπαρκή προαγωγή της επιχειρηματικότητας παρά τις ευρωπαϊκές ελευθερίες·
- μη ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς παρά τη διεύρυνσή της·
- ελλιπή οικονομική ένωση παρά τη νομισματική ένωση·
- μη υλοποίηση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων παρά τον προγραμματισμό τους.

6.2 Η αποκατάσταση αυτών των δυσλειτουργιών αποτελεί συλλογική ευθύνη προκειμένου να διασφαλιστεί μια καλύτερη συνοχή μεταξύ της Ευρώπης και των κρατών της με την αξιοποίηση των συμπληρωματικότητων. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η τελευταία εαρινή ευρωπαϊκή σύνοδος κορυφής:

- κάλεσε τα κράτη μέλη να προωθήσουν εταιρικές σχέσεις για τη μεταρρύθμιση που να συνενώνουν τους κοινωνικούς εταίρους, την κοινωνία των πολιτών και τις δημόσιες αρχές·
- στήριξε τη βούληση των ευρωπαίων κοινωνικών εταίρων να παγιωθεί η δέσμευσή τους από μια νέα ευρωπαϊκή εταιρική σχέση για την αλλαγή.

6.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι αυτές οι εταιρικές σχέσεις, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο, θα πρέπει να εστιαστούν ειδικότερα στη δημιουργία των συνθηκών για την επιτυχή ανάκαμψη της ανταγωνιστικότητας στην Ευρώπη και να συμβάλουν ιδίως:

- στην επίτευξη της βέλτιστης οργάνωσης της εσωτερικής αγοράς·
- στην ανάπτυξη οικονομικής ένωσης ισάξιας με τη νομισματική ένωση·
- στην επιδίωξη της συμμετοχής όλων των ενδιαφερομένων κύκλων στις μεταρρυθμίσεις·
- στην ανάληψη, για τον σκοπό αυτόν, καινοτόμων πρωτοβουλιών, τόσο δημοσίων όσο και ιδιωτικών και συνεταιριστικών·
- στην αξιολόγηση, κατά τις προσεχείς εαρινές συνόδους κορυφής, της προόδου αυτής της εταιρικής σχέσης.

6.4 Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη να μην μεταβληθεί σε καμία περίπτωση η προθεσμία του 2010, εντός της οποίας θα πρέπει να έχουν τεθεί σε εφαρμογή οι μεταρρυθμίσεις της Λισαβώνας, να έχει ολοκληρωθεί η ενιαία αγορά και να έχει υλοποιηθεί μια πραγματική ανταγωνιστική οικονομική ένωση, αξιοποιώντας την εμπειρία της νομισματικής ένωσης και λαμβάνοντας πλήρως υπόψη τις απαιτήσεις της βιώσιμης ανάπτυξης.

6.5 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει τέλος ότι η αναγκαία επίτευξη των μεταρρυθμίσεων θα μπορούσε να διευκολυνθεί με την ταχεία οικονομική ανάπτυξη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να διασφαλίσει, χωρίς άλλη καθυστέρηση, τη λήψη των μέτρων που θα ενισχύσουν την ενιαία αγορά και θα τονώσουν την προσφορά και τη ζήτηση, έτσι ώστε να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για μακροπρόθεσμη αύξηση των επενδύσεων, των ανταλλαγών, της κατανάλωσης και της απασχόλησης.

Βρυξέλλες, 27 Οκτωβρίου 2004

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Anne-Marie SIGMUD